

DONELAIČIO ŽEMĖ

Leidžia Kristijono
Donelaičio draugija
Leidžiamas nuo 1992 m.

2021 m. gruodis
Nr. 4 (237)

9 772424 509001

Kaina 2 Eur

Turinys

AKTUALIJOS

Vilniuje paminėtos Tilžės Akto 103-osios ir Kristijono Donelaičio draugijos 100-osios metinės.....	3
Lietuvos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas: „Svarbu puoselėti žmogiškuosius ryšius“	5
Rūta Daujotaitė – Leonova: „Turėdama savo principus, norėjau juos įgyvendinti“	8
XIII-oji Martyno Liudviko Rėzos kultūros ir meno premija – dviems dailininkams	10
Sukurtas spektaklis apie Liudviką Rėzą „Rhesanium“	11
Opera „Mažvydas“ sulaukė didelio žiūrovų susidomėjimo	12
Garbingas apdovanojimas.....	13

SUKAKTYS

Minimos 200-osios Kristijono Donelaičio „Raštų“ leidėjo Augusto Šleicherio gimimo metinės.....	14
30 metų, kai sugrįžo Vydūnas	15

K. DONELAITIS

Surengti tradiciniai Kristijono Donelaičio skaitymai Marijampolėje... 16	
Literatūrologo Jono Riškaus odė Kristijonui Donelaičiui	17
Parodoje šalia kroatų literatūros tėvo – ir Kristijonas Donelaitis bei Martynas Mažvydas	19
„Expo 2020“ dalyvius pasitinka ir Kristijonas Donelaitis	20

KARALIAUČIAUS KRAŠTAS

Ekskursija po su Kristijonu Donelaičiu susijusias vietas	22
Jubiliejiniame muzikos festivalyje – beveik 300 atlikėjų	23
Tilžės miesto Vydūno lietuvių kultūros draugija gyvena praeities nuotakomis	24
Lazdynėliuose – vis daugiau ažuolų	25
Lietuvių kalbos mokytojų ir etninės kultūros pedagogų seminaras	26
Kalėdų nuotaika konsulatuose Karaliaučiuje ir Tilžėje	26

MAŽOJI LIETUVA

Juos reikia atminti ir pagerbti. Jokūbas Stiklorius	27
---	----

Pirmajame viršelyje – Lietuvos Respublikos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas interviu mūsų žurnalui pasidalino mintimis apie pirmuosius darbo metus šioje diplomatinėje tarnyboje Maskvoje, dvišalius santykius, susitikimus su lietuvių bendruomenių Rusijoje atstovais, taip pat vykdomus dvišalius projektus. Ambasadorius 2022-aisiais, kurie paskelbti Sūduvos metais žada apsilankyti ir Karaliaučiaus krašte, ir Sūduvos žemėje. (Asmeninio archyvo nuotr.).

Ketvirtajame viršelyje – pasitinkant Kalėdas šventiškai buvo papuošta ir Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje (Kalinigrade) Kalėdų eglutė. Ją savo rankų darbo žaislais ir karpiniais papuošė šio miesto Liudviko Rėzos vardo lituanistinės sekmadieninės mokyklos mokiniai. (Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje archyvo nuotr.).

Leidžia:

Kristijono Donelaičio draugija

LT-68295 Marijampolė,
Vytauto g. 28
www.donelaitis.info
draugija@donelaitis.info

Redaguoja:

Algis Vaškevičius – redaktorius,
Gintaras Skamaročius –
K. Donelaičio draugijos pirmininkas,
Remigijus Svilius – techninis
redaktorius

„Donelaičio žemės“ redkolegija:
G. Skamaročius (pirmininkas),
N. Kitkauskas, V. Gocentas, V. Juraitis,
Dž. Maskuliūnienė, A. Matulevičius,
R. Senapėdis, V. Šilas

Spausdino AB „Spauda“,
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Rankraštis pasirašytas spaudai
2021-12-31

Rankraščiai taisomi ir trumpinami
redakcijos nuožiūra.
Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone

ISSN 2424–5097

Tiražas – 700 egz.

K. Donelaičio draugijos sąskaita:
LT917044060001135106

Projektą „Lietuva abipus Nemuno“
remia:

VYDŪNO JAUNIMO FONDAS
VYDUNAS YOUTH FUND, INC.

Mažosios
Lietuvos
fondas

Asociacija
Nemuno
euroregionas

Marijampolės
Rotary klubas

Mantingos
labdaros ir
paramos fondas

Vilniuje paminėtos Tilžės Akto 103-osios ir Kristijono Donelaičio draugijos 100-osios metinės

Minėjimo dalyviai po renginio Seimo lankytojų centre.

Autoriaus nuotraukos

Lapkričio 30 dieną Vilniuje, Seimo lankytojų centre jau ne pirmą kartą surengtas Tilžės Akto metinių minėjimas. Kartu buvo paminėtas ir Kristijono Donelaičio draugijos įkūrimo 100-metis. Ši draugija įkurta 1921 metų rugsėjo 13 dieną, pagrindinis minėjimo renginys vyko šiame rugsėjo 10-ąją Klaipėdoje, kur draugija ir buvo įkurta.

Šįkart renginys prasidėjo Marijampolės K. Donelaičio draugijos pirmininkės Vidos Micukvienės skaitomomis Justino Marcinkevičiaus eilėmis. K. Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius sveikindamas renginio dalyvius pabrėžė, kad būtent K. Donelaitis savo darbais ir veikla dėjo pamatus būsimam Tilžės Aktui. Sugiedojus Lietuvos himną, buvo perskaityti keli labai įdomūs pranešimai.

Kultūros istorikė, docentė, habilituota humanitarinių mokslų daktarė Ingė Lukšaitė skaitė pranešimą "Matas Pretorijus – prūsų kultūrinės atminties kūrėjas". Jame autorė priminė svarbiausius M. Pretorijaus darbus, taip pat kalbėjo apie to meto istorines są-

lygas. I. Lukšaitė jau daug metų nagrinėja ir publikuoja šios XVII amžiaus asmenybės darbus, jau išleisti penki tomai jo kapitalinio veikalo "Prūsijos įdomybės, arba Prūsijos regykla", šeštasis turėtų pasirodyti 2023 metais, vėliau bus leidžiama ir septintoji knyga.

Dr. Ona Aleknavičienė iš Lietuvių kalbos instituto minėjime skaitė pranešimą „Jono Bretkūno Postilė (1591): 'tik šitaip pas mus atplūs išmintis'“. Įdomu tai, kad J. Bretkūnas buvo M. Pretorijaus prosenelis. Šiame sukanka 430 metų nuo to meto, kai garsioji "Postilė" buvo išleista. Labguvoje, kuri buvo pirmoji jo darbo vieta, J. Bretkūnas išvertė "Naująjį testamentą" ir "Psalmyną", o "Postilė" jis rengė jau Karaliaučiuje. Jos rankraštis yra saugomas Berlyne, o ši knyga buvo išleista tam metui didžiuliu tūkstančio egzempliorių tiražu, tad gana plačiai paplito, nors, anot O. Aleknavičienės, tuo metu skaityti mokėjo tik apie 5 procentai Prūsijos gyventojų.

Pasak pranešėjos, visos to meto lietuviškos bažnyčios turėjo "Postilę", o tai buvo pamokslų rinkinys. Pirmoji spausdinta lietuviška

"Biblija" pasirodė tik 1735 metais, o iki to laiko ją atstojo "Postilė". Lietuvos bibliotekose yra išlikę apie 10 egzempliorių šios knygos, ją turi kai kurie muziejai, neseniai vienas egzempliorius atsirado ir Armėnijoje, Jerevane, dar bent du egzempliorius turi bibliofilai.

G. Skamaročius savo kalboje apžvelgdamas K. Donelaičio draugijos veiklos šimtmetį sakė, jog neseniai ji pasiekė informaciją, kad Amerikos lietuvių laikraštyje "Vienybė lietuvininkų" yra rašoma, jog "Tautiška Kristijono Donelaičio draugija" Amerikoje buvo įkurta 1895 metų birželio 10 dieną, tačiau daugiau duomenų apie tai kol kas neturima. Ar ją galime laikyti draugijos įkūrimo pradžia – tai ateities sprendimas.

G. Skamaročius draugijos įkūrimo 100-mečio minėjimo Vilniuje proga už aktyvią veiklą draugijos veikloje tarė nuoširdžius padėkos žodžius Kaziui Napoleonui Kitkauskui, Algirdui Matulevičiui, Vytautui Šilai, Kęstučiui Kaminskui, Romanui Senapėdžiui ir kitiems vilniečiams.

Vytautas Šilas, Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininkas

renginyje apžvelgė Mažosios Lietuvos (Tilžės) Akto svarbą, taip pat pristatė atnaujintą knygą „Mažoji Lietuva: lietuvininkų kovos“. Pasak jo, „kovojant už Mažosios Lietuvos lietuviškąjį paveldą stipriausias argumentas buvo literatūros milžinas Kristijonas Donelaitis“. Jis kalbėjo ir apie artėjančias 100-ąsias Klaipėdos sukilimo metines, kurios bus minimos 2023 metais, išvardino istorinius faktus, kaip buvo einama link šio sukilimo ir Klaipėdos susigrąžinimo į Lietuvos valstybę.

Pasak pranešėjo, politinė atsakomybė už sukilimo eigą teko 1922 metų gruodžio 18 d. susidariusiam Martyno Jankaus vadovaujamam Vyriausiajam Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetui. Įsteigęs dar per dešimt savo skyrių, jis krašto gyventojams aiškino, kad krašto ateitis yra kartu tik su Lietuvos valstybe. 1923 metų sausio 19 d. 120 Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetų atstovų Šilutės Seime priėmė Deklaraciją dėl Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos valstybės, o Antantės valstybės 1923 metų vasario 16 d. suvereno teises į Klaipėdos kraštą oficialiai *de jure* patvirtino Lietuvai.

Leidyklos „Andrena“ pakartotinai išleistoje knygoje „Mažoji Lietuva. Lietuvininkų kovos“ Tilžės Aktas ir Klaipėdos krašto sukilimas yra pagrindinės temos. V.Šilas tikisi, kad ši knyga padės visiems geriau pasiruošti Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos valstybės 100-mečiui. Beje, neseniai pasirodė ir Vytauto Šilo „Bibliografijos rodyklė“, kurioje spausdinama autoriaus biografija ir išsamus jo kelių dešimtmečių publikacijų sąrašas.

Mažosios Lietuvos dainas atlieka dr. D. Vaicenavičienė.

Renginį pagyveno etnologė dr. Dalios Vaicenavičienės atliekamos Mažosios Lietuvos dainos, kurias ji atliko grodama šio krašto kanklėmis. Ji įdomiai pristatė savo atliekamus kūrinius, papasakojo, kaip įvairių renginių metu propaguoja Mažosios Lietuvos muziką, taip pat K. Donelaitį.

Tradiciškai minėjimo metu buvo įteikti K. Donelaičio medaliai „Širdings brolau“. Šiemet daugiausia vertinimo komisijos balų gavo jau minėta dr. O. Aleknavičienė. Jai medalis skirtas už ilgametį Jono Bretkūno, Kristijono Donelaičio, Liudviko Martyno Gedimino Rėzos, Povilo Ruigio ir kitų Mažosios Lietuvos asmenybių gyvenimo bei jų kūrybos nagrinėjimą ir populiarinimą, mokslinius darbus, kūrybą, straipsnius spaudoje.

„Aš tarsi gyvenu aštuonioliktojo amžiuje ir Mažojoje Lietuvoje, nes tai susiję su mano darbu. Nesu kalbi, bet labai džiaugiuosi už šį mano darbų įvertinimą“, – sakė ji, atsiimdama apdovanojimą. Pokalbį su nominante bus galima skaityti kitame „Donelaičio žemės“ žurnalo numeryje.

Komisija dvi antrąsias vietas ir

dar du medalius skyrė Čekijos Brno miesto Masaryko universiteto lietuvių kalbos dėstytojui Vaidui Šeferiui už lietuvių kalbos ir kultūros populiarinimą, Kristijono Donelaičio kūrybos nagrinėjimą ir atminties puoselėjimą, raštų ir kitų leidinių rengimą, kūrybą, straipsnius spaudoje bei Loretai Makaraitytei – Litvinovai už ilgametį lietuvių kalbos ir etnokultūros mokymą, kalbos bei kultūros populiarinimą Karaliaučiaus krašte, ypač tarp vaikų ir jaunimo, vadovavimą folkloro ansamblui „Beržynėlis“.

tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo skatinimą.

Ketvirtasis medalis pirmą kartą skirtas Suvalkų krašto atstovui – poetui, leidėjui, visuomenininkui Sigitui Birgelis už ilgametį lietuvių kalbos ir kultūros tyrinėjimą, įamžinimą, lietuvių kultūrinę ir kūrybinę veiklą Suvalkų krašte ir už jo ribų, „Poezijos pavasario“ organizavimus Punske, žurnalo „Aušra“ ir kitų leidinių leidybą. Apdovanojimą renginio metu atsiėmė jo sūnus Vytautas Birgelis.

Apie „Donelaičio žemės“ žurnalo, kuris ateinančiais metais minės 30-ąsias leidimo metines, kalbėjo jo redaktorius Algis Vaškevičius. Jis prisiminė leidinio istoriją, papasakojo, su kokiais iššūkiais susiduriama, kokias temas ir aktualijas pirmiausia stengiamasi atspindėti leidinyje, kvietė glaudžiai bendradarbiauti ir ateityje.

Minėjimo dalyviai renginiui baigiantis dar neskubėjo skirstytis, bendravo tarpusavyje ir džiaugėsi galimybe susitikti, prisiminti, pakalbėti apie jau nuveiktus ir dar laukiančius ateities darbus.

Algis Vaškevičius

Lietuvos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas: „Svarbu puoseleėti žmogiškuosius ryšius“

- Esate buvęs Lietuvos ambasadoriumi Švedijoje, taip pat 2005-2008 metais dirbote ir LR generaliniu konsulu Sankt Peterburge. Su kokiomis mintimis pernai grįžote dirbti į Rusijos Federaciją?

- Diplomato duona yra tokia, kad vyksti ten, kur tave paskiria. 2019 metais Lietuvos Prezidentas Gitanas Nausėda ir Lietuvos Vyriausybė išreiškė man pasitikėjimą ir pasiūlė tapti ambasadoriumi Rusijos Federacijoje. Neslėpsiu, man tai nebuvo lengvas pasirinkimas, bet žinojau, kur vykstu. Gal mano ankstesnis patyrimas Rusijoje, Sankt Peterburge, irgi pasitarnavo šiam paskyrimui. Pastarųjų metų pasikeitimai, vykstantys Rusijoje, yra rimtas iššūkis, bet Lietuvos vadovybės pasiūlymą priėmiau net ir žinodamas, kad bus nelengva. Neieškojau lengvų kelių, kur geriau, nes yra ir kitų šalių, kur diplomatai dirbti nelengva. Darbas Rusijoje yra tarsi „aukščiausioji lyga“, kaip krepšininkui NBA, kalbant krepšinio analogijomis.

- Kokius darbus jau pavyko nuveikti Rusijoje, ar labai juos apsunkino koronaviruso pandemija?

- Kalbant apie pasiektus rezultatus, reikėtų žiūrėti plačiau į darbo efektyvumą. Pradėsiu nuo dvišalių sutarčių su Rusija. Atrodo, kad viską jau turime - visaapimanti sutartis pasirašyta dar prieš 30 metų, 1991 metų liepos 12 dieną. Vasarą Lietuvos Respublikos Prezidento rūmuose iškilingai buvo paminėta ši sukaktis. Sienos sutartį mes irgi turime, bet šiuo aspektu yra ir nebaigtų reikalų, kuriuos buvo svarbu pajudinti – sutartis dėl sie-

Lietuvos kariuomenės dienos minėjimas šiemet lapkričio 23-ąją Lietuvos ambasadoje Maskvoje (E. Bajarūnas – pirmas iš dešinės, trečia iš dešinės - jo žmona kino režisierė Giedrė Žickytė).

nos režimo. Sienos linija fiksuota senų seniausiai, siena netgi demarkuota - kaip sakoma, „sukalti kuoliukai“, bet reikia susitarti dėl abipusio režimo.

Dar yra diplomatinio turto sutartis. Maskvoje mes turime atstovybę, Rusija ją turi Lietuvoje. Todėl reikia susiderėti dėl to turto valdymo aspektų, įteisinti tai sutartimi.

Mums labai svarbi ir Kaliningrado tranzito sutartis, dėl kurios tarp Lietuvos, ES ir Rusijos esame susitarę dar 2003 metais. Tai irgi patenka į teisinio reguliavimo ir jo priežiūros paketą.

Aktualus yra praktinis bendradarbiavimas, ypatingai kai politinis nevyksta. Tarpusavyje turi kalbėtis ir kalbasi abiejų šalių veterinarai, geležinkelininkai, muitininkai, pasieniečiai, nes per sieną juda prekės ir tas dialogas svarbus.

Kartais atsitinka ir nenumatytos situacijos ir abiem pusėms kontaktuoti reikia greitai. Taigi praktinio dialogo palaikymas su Rusija yra ir buvo labai svarbus.

Aišku, didžiausias dėmesys šiuo metu ir didžiausi pasiekimai – kultūrinis bendradarbiavimas. Nepaisant kovidinių apribojimų čia nemažai nuveikta. Štai keli pavyzdžiai iš pastarųjų kelių mėnesių. Neseniai literatūrinio-muzikiniu vakaru ambasadoje „Išgirsti Milošą“ paminėjome lietuvių kilmės Lenkijos poeto, Nobelio premijos laureato, eseisto, vertėjo ir intelektualo Česlovo Milošo 110-ąsias gimimo metines. Maskvoje vykusioje „Intelektinėje literatūros mugėje Non/fiction“ surengėme net du vertimų į rusų kalbą pristatymus: Jurgos Vilės ir Linos Itagaki knygos „Sibiro haiku“ ir Tomo Venclovos knygos „Nelyginant Šiaurė magne-

Šiomet lapkričio 1-ąją ambasadorius E. Bajarūnas (pirmas iš kairės) pagerbia buvusio užsienio reikalų ministro prelado Mečislavo Reinio atminimą Vladimiro kapinėse.

lą: pašnekesiai su Ellen Hinsey“. Lapkričio mėnesį Maskvoje buvo parodyta lietuvių kūrėjų opera-performansas „Saulė ir jūra“, tapęs tarptautinio festivalio „Naujojo Europos teatro festivalis“ („New European Theatre Festival“) svarbia programos dalimi. Lietuvos ambasada prisijungė prie garbingų ir reikšmingų festivalio rėmėjų rato. Ambasadoje buvo surengtas susitikimas-koncertas su vienu žymiausių Lietuvos operos tenorų Vaidu Vyšniausku. Vėlgi, ambasada taip pat surengė filosofo ir kultūros istoriko, rašiusio lietuvių ir rusų kalbomis Levo Karsavino atminimo vakarą. Šiuo istoriniu-literatūriniu-muzikiniu vakaru atkreiptas dėmesys į 1928–1946 m. Vytauto Didžiojo universiteto ir Vilniaus universiteto profesoriaus bei Lietuvai ir Rusijai reikšmingą humanistinį L. Karsavino palikimą.

Metus užbaigsime lietuviškų kino filmų rodymu Tretjakovo galerijoje vykstančiame Baltijos filmų festivalyje Maskvoje. Renginius ambasada daro ne tik Maskvoje. Štai šį rudenį Lietuvos totorių istorija buvo pristatyta Kazanėje, Tatarstane, o rugsėjo mėnesį Lietuvos kultūros dienos vyko Altajaus krašte.

Viską, ką išvardinau yra tik

svarbiausi šio pusmečio renginiai. Beje, gana aktyvios ir mūsų generalinių konsulatų Sankt Peterburge ir Kaliningrade kultūrinės programos. Taigi, stengiamės būti matomi Rusijos platybėse.

- Kaip vertinate dvišalius santykius su Rusijos Federacija, kokius prioritetus keliate savo darbe?

- Mūsų nuomonės kardinaliai nesutampa dėl žmogaus teisių padėties Rusijoje, dėl padėties Rytų Ukrainoje, dėl istorijos interpretavimo – pateikiu tik kelis pavyzdžius. Šiais klausimais nesutariame ir, matyt, greitai dar nesutarsime. Bet yra ir humanitarinė-kultūrinė sritis, kurioje šalys bendrauja, mus sieja taip pat ir žmonės, kurie gyvena šalia vienas kito. Yra išlikę tie žmogiškieji ryšiai, kultūriniai saitai, apie kurios minėjau, be to, turime didelę lietuvių diasporą Rusijoje. Palaikomi ir ekonominiai-prekybiniai kontaktai.

Konsulinė veikla, nors pandemijos sąlygomis ir kiek sulėtėjo, bet išlieka aktuali. Sakykime, Rusijoje gyvena mūsų tautiečiai, ten patekę istorijos tėkmėje, tremtinių palikuonys. Yra ir savo noru išvykę žmonės ir dėl įvairių šeimyninių, ir kitokių aplinkybių. Svarbūs yra buvusių tremtinių ir jų palikuonių

pilietybės atstatymo, socialinių garantijų klausimai, yra ir jų sugrįžimo į Lietuvą programa, laidojimo vietų tvarkymo ir įamžinimo ar palaikų susigrąžinimo programos. Nors jos ir nėra labai aktyvios, bet vis tiek vyksta. Su tais tautiečiais, kurie neketina persikelti į Lietuvą ir pasilieka, ambasada yra svarbu palaikyti ryšį tiek individualiai, tiek su lietuvių bendruomene, o taip pat ir su vietos valdžia. Kai kur tai pavyksta geriau, kai kur – prasčiau. Bet turiu pabrėžti, kad žinių apie tai, kad 2023-uosius planuojama paskelbti Tremtinių ir politinių kalinių metais, mūsų tautiečiai Rusijoje priėmė labai pakiliai.

- Nemažai keliaujate po Rusijos Federaciją, susitinkate su lietuvių bendruomenių atstovais. Kokius klausimus jie kelia, kas jiems yra aktualiausia?

- Man nepatinka tas skirstymas tarp Rytų ir Vakarų išėivijos, - nereikia jos skaldyti. Mes esame viena tauta. Todėl ir švietimo, ir ryšių su Lietuva programos yra panašios. Per tą laiką, kai dirbu ambasadoriumi, net ir pandemijos sąlygomis aplankiau lietuvius Krasnojarske, Altajuje, Irkutske. Teko susitikti su lietuviais iš Maskvos, Sankt Peterburgo, Karelijos, Pskovo, Smolensko. Kitais metais planuoju vykti pas tautiečius Jakutijoje, Buriatijoje ir kiti. Taigi, ambasada su Lietuvos diaspora Rusijoje nuolat palaiko ryšį, aktyviai šioje srityje dirba ir Seimo narė Dalia Asanavičiūtė. Žinoma, yra nutautėjimo klausimas, bet Sibire aktyvios lietuvių bendruomenės išlieka. Jos švenčia tautines šventes, turi puikius meno kolektyvus.

- Esate minėjęs, kad labai svarbūs abiejų šalių kultūriniai ryšiai. Kaip vertinate faktą, jog ir sunkiomis pandemijos sąlygomis įgyvendinant Europos Sąjungos remiamą dvišalį projektą pavyko atnaujinti ir suremon-

tuoti mūsų literatūros klasiko Kristijono Donelaičio memorialinį muziejų Tolminkiemyje?

- Projektas, kurio metu Tolminkiemyje (Čystyje Prudy) su tvarkytas memorialinis Kristijono Donelaičio muziejus buvo Europos Sąjungos ir Rusijos Federacijos pasienio bendradarbiavimo programos dalis. Kol kas dar nebuvo Kaliningrado srityje kaip ambasadorius, tad man sunku vertinti, kaip atrodo šis muziejus po renovacijos – bet gerus atsiliepimus girdėjau iš savo kolegų generalinio konsulato Kaliningrade. Ateinančiais metais esu numatęs ten apsilankyti ir pamatyti savo akimis. Tai tarsi tylaus ir gražaus bendradarbiavimo pavyzdys, kai visko nekeli į politinį lygį ir atkaklumo, žmogiško bendravimo dėka yra pasiekama gerų ir prasmingų rezultatų.

Rusija mūsų šalyje taip pat turi jai svarbių kultūros ir atminties objektų, tad reikia ieškoti sutarimo juos tvarkant. Puikiai sutvarkytas mūsų literatūros klasiko muziejus ten, kur jis gyveno ir kūrė – tai tarsi aukšta filosofinė nata. Tolminkiemis, įtrauktas į krašto turistinius maršrutus, gali būti pakankamai įdomus bei patrauklus ir rusams. Tokie projektai vietiniame lygyje mažina takoskyrą tarp Europos Sąjungos ir Rusijos, Lietuvos ir Rusijos. Aš tikrai matau didelę prasmę pasienio bendradarbiavime.

- Lietuva jau keleri metai neturi kultūros atašė Karaliaučiaus krašte. Ar galima tikėtis, kad ateityje toks žmogus vėl dirbs generaliniame konsulate?

- Lietuva dabar neturi kultūros atašė Kaliningrado srityje, bet jo neturime ir ambasadoje Maskvoje. Dabar vyksta derinimo darbai, kad ši pareigybė Rusijos sostinėje būtų atstatyta. Tai bus naudinga ir Karaliaučiaus kraštui, tad, jei pavyks šią klausimą suderinti, rezultatai tikrai bus.

O darbų tikrai yra visoje Rusijoje. Vėlgi, Karaliaučiaus krašte tiek pat svarbus yra Martyno Mažvydo atminimo įamžinimas – šiam klausimui reikia profesionalų dėmesio. Reikia, kad atitinkamos institucijos judintų šią temą, kad atsirastų abipusis supratimas ir tokiu būdu M. Mažvydo palikimas būtų tinkamai pagerbtas.

- Jūsų nuomone, kam reikėtų skirti didesnę prioritetą būsimoje, 2021-2027 metų Lietuvos ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimo programoje?

- Kalbant apie būsimą Lietuvos ir Rusijos pasienio bendradarbiavimo programą, joje prioritetai turėtų mažai keistis – dėmesys turėtų būti skiriamas pasienio punktų stiprinimui, kultūriniam bendradarbiavimui, turizmui. Santykiuose su Rusijos Federacija mes laikomės Europos Sąjungos priimtų principų ir praktikos. Dabar politinio dialogo tarp šalių nėra – takoskyra atsirado po 2014 metų Krymo aneksijos, kai Rusijai buvo įvestos sankcijos. Kitas dalykas – Europos Sąjunga didelė, įvairi, ir tas santykis atrodo vienaip, kai esi Lietuvoje, ir kitaip, kai – kitoje ES šalyje, kuri yra toliau nutolusi nuo Lietuvos, bet yra išlaikoma vieninga pozicija ir ji derinama su kitomis ES šalimis.

Grįžtant prie Tolminkiemio

projekto – niekas nedraudžia tokius projektus įgyvendinti. Europos Sąjunga sveikina tokius mažus žingsnelius, kurie skatina tarpusavio supratimą, tuo labiau - tai yra tautos savasties dalis. Šiomet, kai minime Totorių metus, dokumentinį filmą apie Lietuvos totorius net į Tatarstaną nuvežėme, buvome šiltai priimti ir turėjome puikų renginį. Žinau, kad ateinantys, 2022 metai paskelbti Sūduvos metais, ir mes, ambasada, ir konsulatai Tilžėje ar Karaliaučiuje pradėdame galvoti, ką galėtume šia proga parengti, kaip galėtume prisidėti. Jei pandemine situacija keisis, sienos atsidarys, to bendravimo tikrai bus daugiau. Aš ir pats galėčiau atvykti į jūsų kraštą, kuriam turiu nemažai asmeninių sentimentų ir gražių atsiminimų – mano mama yra kilusi iš Vilkaviškio krašto, Vištyčio. Ne kartą čia teko vasaroti vaikystėje.

- Ko palinkėtumėte mūsų žurnalo skaitytojams ir Mažosios Lietuvos mylėtojams?

- Na, šiomet svarbiausia yra linkėti nesusergti ir saugoti save. Žiūrint į ateitį – linkiu plėtoti kontaktus tarp mūsų regionų, linkiu aktyviai dirbti puoselėjant mūsų krašto kultūrinį - istorinį palikimą, linkiu, kad šie maži žingsneliai prisidėtų prie visų mūsų žmonių gerovės ir saugumo.

Vienoje interneto portalo laidoje ambasadorius gamina lietuviškus šaltibarščius.
Asmeninio albumo nuotraukos

Rūta Daujotaitė – Leonova: „Turėdama savo principus, norėjau juos įgyvendinti“

(Pabaiga. Pradžia Nr. 3 (236))

Pernai K. Donelaičio medaliu „Širdings brolau“ už Kristijono Donelaičio, Martyno Liudviko Gedimino Rėzos bei kitų lietuvių rašytojų kūrybos vertimus ir populiarinimą Karaliaučiaus krašte, savosios kūrybą, Mažosios Lietuvos istorinio paveldo ir lietuvių kalbos puoselėjimą, Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės telkimą, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą buvo apdovanota rašytoja, vertėja, visuomenininkė Rūta Daujotaitė – Leonova. Baidiame praėjusiame žurnalo numeryje pradėta pokalbi su ja.

- Esate ir kūrėja - rašote eilėraščius, noveles, publicistikos straipsnius lietuvių ir rusų kalbomis, skirtus Mažajai Lietuvai ir jos gyventojams, išleidote ne vieną knygą. Be to, išvertėte taip pat ne vieną knygą, ypač svarbus yra leidimo apie Kristijono Donelaičio memorialą Tolminkiemyje vertimas į rusų kalbą. Kaip jums pavyko viską suspėti ir aprėpti tiek visokių veiklos sričių?

- Eilėraščius rašau nuo vaikystės, pradžioje tai buvo pomėgis, užuovėja nuo gyvenimo audrų. Išlieji savo mintis, pasiguodi – palengvėja. Vėliau eilėraščiai buvo spausdinami laikraščiuose, žurnaluose, tarp jų ir „Donelaičio žemėje“. Šį leidinį aš myliu, ten randu nemažą naujovių, naujienų, žinių, kai tokį žurnalą skaitai – tobulėji. Ne kiekvieną leidinį gali paskaičiuoti nuo pradžios iki galo, kaip „Donelaičio žemė“. Man labai patinka, kaip dabar spausdinami K. Donelaičio „Metai“ su paaiškinimais. Įdomūs straipsniai apie žymius žmones, interviu. Palinkė-

R. Leonovą apdovanoja prezidentė D. Grybauskaitė.

siu korespondentams gerų minčių, įdomių temų, pasakojimų.

Kai nemažai mano eilėraščių susikaupė, nutariau – reikia sudėti į knygą ir išleisti. Pirmoji lyrikos knyga buvo „Užuovėja“. Iš viso esu išleidusi 3 poezijos knygas lietuvių kalba ir vieną – rusų kalba. Dar paruoštos leidybai 4 lietuvių kalba ir 2 - rusų kalba, viena iš jų - vaikams. Rašau straipsnius į žurnalus ir laikraščius, esu išvertusi apie 10 knygų iš lietuvių į rusų kalbą ir atvirkščiai. Kai atlieka laiko, tai sėdu ir verčiu, dabar iš rusų į lietuvių kalbą baigiu versti Boriso Bartfeldo romaną „Grįžimas į Golgotą“ – tai kūrinys apie du paskutinius karus, kurie praėjo per Lietuvą lygiai tomis pačiomis vietomis vienas po kito, tik po 20 metų. Tikiuosi, kad skaitytojais Lietuvoje teigiamai įvertins šią B. Bartfeldo knygą.

Kai N. Kitkauskas man padovanojo tokį rimtą, gražų, labai reikalingą leidinį apie Tolminkiemį, apsidžiaugusi perskaičiau du kartus, kad galėčiau geriau įsigilinti ir suprasti. Po kiek laiko išgirdau, kad naujai pastatytas paminklas K.

Donelaičiui Gumbinėje (Guseve) buvo aplietas dažais, o čia dar ir rašytojų susitikime vienas iš veikėjų atsistojo ir pradėjo tikinti, kad K. Donelaitis atvykęs iš Lietuvos, šiame krašte lietuviai negyvenę. Tada ir atėjo mintis, kad reikia tą knygą išversti iš lietuvių kalbos į rusų. Paskambinau N. Kitkauskui ir paprašiau tam leidimo, jis mielai sutiko, tai ir pradėjau darbą.

Verčiau visus metus, pabaigiau kaip tik tada, kai pravoslavų bažnyčiai buvo atiduodamos beveik visos bažnyčios, pilys, muziejai - ir dėl K. Donelaičio muziejaus Karaliaučiuje vyko kova. Inteligentija nesutiko, o valdžia nieko nenorėjo girdėti. Aš tokiuose susitikimuose tiesiog su lietuviška N. Kitkausko knyga ir storu aplanku rankraščio vertimų į rusų kalbą kelis kartus dalyvavau, rodžiau nutarimus, kad remontavo ne bažnyčią, o muziejų K. Donelaičiui. Visi iš eilės vartė lietuvišką knygą, ten sudėti remonto darbų dokumentai. Buvo įdomu, liko geri prisiminimai – išmintingų žmonių kova už muziejų. Ten pat rinko parašus, kažkas ruošėsi juos

vežti į Maskvą. Prie tos kovos kažkiek prisidėjau ir aš. Dabar ši knyga labai vertinama, visiems aišku, kas toks yra K. Donelaitis, kad lietuviai čia gyveno nuo senų senovės ir paminklo dabar niekas neskriaudžia.

Dar pasakysiu, kad Karaliaučiaus rašytoja Galina Savenkova, kuri yra gimusi K. Donelaičio name Tolminkiemyje, rašo knygą apie Tolminkiemio kaimą, ji sako, kad mano išverstoji knyga į rusų kalbą dabar yra jos darbo knyga.

- Ar visus kūrybinius planus jums pavyko įgyvendinti? K. Donelaičio „Metus“ taip pat esate išvertusi į rusų kalbą – kodėl ėmėtės šio vertimo?

- Planų visada yra daug ir jie nepasibaigs niekada, nes vejas vienas kitą. Rašau apsakymus, bandau rašyti romaną. Nežinau ar pasiseks, nes man tai pirmas kartas. Norėčiau rusų kalba parašyti apie Martyną Mažvydą, bet trūksta medžiagos, o čia dar baisi koronaviruso epidemija, esame uždaryti jau dvejus metus. Planai planais, kad tik laiko užtektų ...

Kalbant apie K. Donelaičio „Metų“ vertimą į rusų kalbą - ne visada sąmonė klausosi proto balso. Gal tai noras veikti, tirti poeto veiklą, kūrybą, gyvenimą. K. Donelaitis įdomus ne tik iš kultūrinės pusės, bet ir iš istorinės. Jis suartina valstybių kultūras, tuo pačiu suartėja ir žmonės, per Donelaičio genijaus žodį Lietuvos vardas dar labiau išpopuliarėjo pasaulyje. Lietuvių kultūra praturtina ir kitų šalių gyvenimą.

Tikriausiai poeto vardas įpareigojo mane siekti daugiau, populiarinti lietuvių klasiko paveldą. Atsirado poreikis dalintis tuo, kuo galiu padėti, ką sugebu. Tuo laiku, maždaug prieš septynerius metus Karaliaučiaus srityje mokyklose (ne tik ten, kur dėstoma lietuvių kalba) pradėta domėtis K. Donelaičio asmenybe ir kūryba. Teko

dalyvauti tokiaime mokytojų seminare ir po to aš pradėjau skaityti D. Brodskio vertimą. Jis buvo vienišelis jau daug metų, parašytas dar iki Antrojo pasaulinio karo.

Nagrinėdama supratau, jog kai ką reikėtų pakeisti, būna, kad iš dviejų eilučių sudaryta viena. Pradėjau, sekėsi sunkiai, mečiau tą darbą keletą kartų. Paskui supratau, kad reikia sustoti, apsvarstyti ir vertimą kuriam laikui palikti. Ir D. Brodskis turėjo keletą vertimų, dvejais naudojosi, vertė 20 metų, galų gale ir pramoko lietuvių kalbos. Aš išverčiau per 3 mėnesius, bet nuolat tasiau ne vienerius metus. Tuo pat metu (koks sutapimas!) K. Donelaičio „Metus“ iš lietuvių į rusų kalbą pradėjo versti ir klaipėdietis Sergejus Isajevas. Dabar išleistas ne tik jo vertimas, bet ir didžiulis gražus albumas su lietuvių ir rusų dailininkų piešiniais. Tai didelė dovana jubiliejiniam K. Donelaičio metams. Kaip su mano vertimu? Jis guli stalčiuje, nors ir naujas iliustracijas knygai Kauno dailininkė buvo nupiešusi.

- Už savo veiklą esate gavusi ne vieną apdovanojimą. 2015–aisiais jus apdovanojo ir Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Pernai jums buvo skirtas ir K. Donelaičio medalis „Širdings brolau“ už K. Donelaičio, L. Rėzos bei kitų lietuvių rašytojų kūrybos vertimus ir populiarumą Karaliaučiaus krašte, savosios kūrybą, Mažosios

Lietuvos istorinio paveldo ir lietuvių kalbos puoselėjimą. Ką jums reiškia šie apdovanojimai?

- Esu laiminga, kad mane Tėvyneje Lietuvoje prisimena, vertina mano darbus. Bet tai ir įpareigoja daryti gera visiems laikams. Žmogus yra surištas su gimtąja žeme, gamta ir gimtosios kalbos reikšmė - tai tautinis išdidumas. Kultūra juk nėra linksmybių baras, tai darbas, darbas... Taip pat K. Donelaitį vieną kartą perskaičius nelabai kas liks galvoje, reikia skaityti ir skaityti - tik tada atsivers tas puslapis, kuris gali pakeisti visą gyvenimą.

- Ką jūs norėtumėte palinkėti „Donelaičio žemės“ žurnalo skaitytojams – su šiuo leidiniu ankščiau esate nemažai bendradarbiavusi?

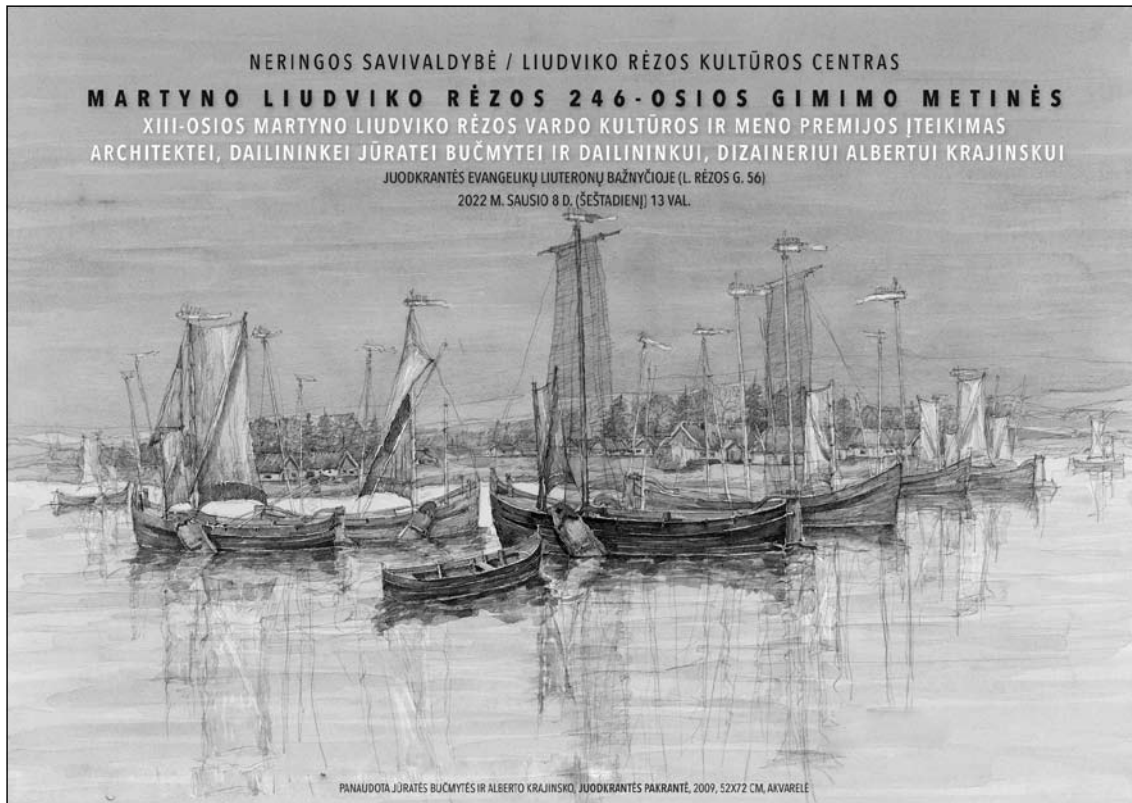
- Linkiu kartu žengti su gyvenimu, dirbti, ieškoti, gimtąją kalbą mylėti ir puoselėti, nepavargti, neparklupti, būti savimi, nesilankstyti, saugoti savo, artimųjų, bendradarbių ir skaitytojų sveikatą. Lietuvių atminties paveldas – garbingumas, dorumas, darbštumas, gimtoji kalba ir noras, taip pat siekimas būti geresniais. Kartu noriu labai padėkoti buvusiai Karaliaučiaus lietuvių draugijos pirmininkei, mokytojai Laimai Meščeriakovai už pagalbą siunčiant į Lietuvą atspausdintus mano aprašymus.

DŽ archyvo nuotraukos

Poetė daug kartų skaitė savo eiles įvairiausiuose renginiuose.

XIII-oji Martyno Liudviko Rėzos kultūros ir meno premija – dviems dailininkams

Neseniai paskirta jau tryliktoji M. L. Rėzos premija. Ji šiemet skirta už Kuršių nerijai ir Mažosios (Prūsų Lietuvos) kultūros tradicijai reikšmingą, aktyvią ir kūrybišką veiklą, už išliekamąją vertę turinčius šiuolaikinio meno kūrinius, etninės kultūros ir paveldo puoselėjimą, kultūros ir meno iniciatyvas, populiarinančias Kuršių neriją ir prisidedančias prie kultūrinio turizmo plėtos, taip pat šviečiamąją veiklą.

Liudviko Rėzos kultūros centro Tarybos (kuratoriumo) posėdyje šiemet buvo akcentuota, kad savo kūryboje nominuoti menininkai atspindi vietovės dvasią, jų kuriami paveikslai apie krikštus, kurėnus, vėtrunges ir gyvenamuosius namus puošusius žirgelius pasakoja Kuršių nerijos istoriją, o šviečiamoji veikla supažindina su vietinių gyventojų tradicijomis,

papročiais. Visiems kuratorių nariams išsakius argumentus, buvo vienbalsiai pritarta Jūratės Bučmytės ir Alberto Krajinsko kandidatūrai.

Kelis dešimtmečius Juodkrantėje gyvenančių dailininkų A. Krajinsko ir J. Bučmytės kūrybinis prisilietimas, susijęs su Kuršių nerija, įvyko dar 1988-1989 metais, kai buvo parengtas Neringos miesto viešųjų erdvių apipavidalinimo stilius. Iki 1990 m. galiojusių įvažiavimo į Neringą leidimų dizainas taip pat buvo sukurtas šių dailininkų. Pirmuosius šių menininkų dailės kūrinius parodoje buvo galima išvysti 1990-1991 m. Kultūros ministerijos organizuoto tarptautinio dailės plenero metu, o pirmoji personalinė šių dailininkų paroda buvo surengta Juodkrantėje 1991 metais. Abu menininkai per ilgą kūrybinį kelią surengė

įspūdingą skaičių parodų – 173, ir absoliuti jų dauguma yra susijusi su Kuršių nerija.

Menininkai neapsiriboja tik parodomis, jie yra ir knygų iliustratoriai, veda viešas paskaitas, rengia seminarus, stengdamiesi menininko žvilgsniu perteikti meilę šio krašto grožiui. O šios vasaros pabaigoje neringiškius ir Neringos svečius nudžiugino vienas ryškiausių Neringos - Lietu-

vos kultūros sostinės renginių – tai opera-triptikas „Neringa“, kuriam scenografiją ir sceninius kostiumus taip pat sukūrė būtent šie dailininkai. Jie yra ir tarptautinio kamerinio festivalio „Kuršių nerija“, kuris šiemet buvo jau 23-asis, vizualinių sprendimų kūrėjai, be to, daug konsultavo Neringos – Lietuvos kultūros sostinės prekės ženklo atrankos ir kūrimo procese.

L. Rėzos kultūros ir meno premiją įsteigta 2008 metais Neringos savivaldybės tarybos. Jos dydis – 2000 eurų.

Premija abiems kūrėjams įteikiama iškilmingo renginio metu 2022 metų sausio 8 dieną Juodkrantės evangelikų liuteronų bažnyčioje.

L. Rėzos kultūros centro informacija

Sukurtas spektaklis apie Liudviką Rėzą „Rhesanium“

Lapkričio 14 dieną Vilniaus Menų spaustuvėje įvyko pirmasis šių veiklos metų „Stalo teatro“ pristatymas – spektaklis „Rhesanium“, skirtas jaunimui nuo šešiolikos metų. Spektaklio režisierė – Saulė Degutytė, aktorius – Saulius Čėpla, kompozitorė – Snieguolė Dikčiūtė, dramaturgė – Sandra Bernotaitė, dailininkė – Renata Valčik, šviesų dailininkas – Tadas Juozapaitis, muziką atliko Snieguolė Dikčiūtė ir Saulė Degutytė.

Liudvikas Martynas Gediminas Rėza (1776–1840) – vienas pamatinių mūsų kultūros istorijos veikėjų: dvasininkas, mokytojas, filologas, religinių raštų redaktorius ir vertėjas, publicistas, istorikas ir netgi poetas. Jo vaikystė – itin sudėtinga: būdamas dvejų metų neteko motinos, o šešerių – tėvo. Iš pradžių jį priglaudė kaimynas žvejas, vėliau – Rasytės pašto viršininkas, galiausiai – tolimas giminaitis precentorius.

Šis našlaitis, nesukūręs savo šeimos, užaugo be galo atjaučiantis ir besąlygiškai rūpinosi kitais: be jo pastangų šiandien galbūt nežinotume Kristijono Donelaičio, būtų prarasta ir daugybė lietuvių liaudies dainų. Negana to, L. Rėza

testamentu paliko turtą savo vardu pavadinto studentų bendrabučio įsteigimui ir išlaikymui – šis bendrabutis vadinosi Rhesanium.

Pasak spektaklio režisierės Saulės Degutytės, „šiuo spektakliu kalbame apie tai, kad žmonės, kurie vaikystėje kažko neteko, kuriems kažko trūko, dažnai turi polinkį veržtis pirmyn. Tokia žmogaus prigimtis – ieškoti išeities, siekti kažko tuomet, kai tau to kažko trūksta... Be to, tokiu atveju tau lengviau atjausti ir kitus. Juk apie tai ir kalba „Rhesanium“ – L. Rėzos įkurtas bendrabutis. Jis puikiai suprato ir užjautė tuos, kurie nori mokytis, bet stokoja tam pinigų. Kurdami šį spektaklį kalbinome įvairius be tėvų augusius žmones, ieškojome bendrų taškų...“

Kaip „Stalo teatrui“ ir būdinga, „Rhesanium“ sukurtas daiktų teatro būdu. Pasak aktoriaus Sauliaus Čėplos, „visi šiame spektaklyje esame daugiafunkciai. Man vienam tenka vaidinti ir mamą, ir tėtį, ir vaiką, ir profesorių... O daiktai taip pat turi po kelis vaidmenis...“

Vieninteliame spektaklio aktoriumi padeda kompozitorė ir atlikėja Snieguolė Dikčiūtė, kuri, būdama scenoje, gyvojo garso akordais įve-

da dar vieną pasakojimo sluoksnį. Spektaklyje kartu su dramaturge Sandra Bernotaitė iš įvairių dalių kuriami L. Rėzos laikmetį ir aplinką atstovaujantys kitų veikėjų portretai. Jame pasigirsta filosofo Imanuelio Kanto „Grynojo proto kritikos“ ištraukos, K. Donelaičio „Metų“ pamokslavimas geros valios žmonėms, iš Pašto keliu važiuavusios kariatės pabirę laišakai ima šnekėti, ir paaikškėja, kad „praicities šalies“ žmonės ne tik gyvi, bet ir ieško, ir pataria, ir laukia...

Jautriausia pasakojimo linija sruvena iš mirusios motinos į našlaičiu likusio vaiko širdelę. Gyventi be gimdytojų yra nelengva ir kartais net šurpu, tačiau pasaulis jaunojo Liudviko neapleido ir nenuskriaudė. Radęs savo vietą jame, tapęs dvasininku, jis nepamiršta atsidėkoti, palikdamas po savęs šviesą. „Tikėk, dirbk dorai aukštesniam gėriui“, – užrašyta ant jo kapo.

Pagrindinio spektaklio veikėjo L. Rėzos poetiškumas pateisina pasirinktas menines priemones – kalbėjimą užuominomis, metaforiškumą, lyriškumą. Iš kūrėjų meninės nuojautos gimę vaizdiniai leidžia prisiliesti prie L. Rėzos gyvenimo ir atrasti tai, kas galėjo netyčia pasimesti tarp faktų ir žinių.

*Spektaklio rengėjų informacija
ir nuotraukos*

Opera „Mažvydas“ sulaukė didelio žiūrovų susidomėjimo

Neseniai įvairiuose šalies miestuose buvo parodyta nauja koliažinė opera „Mažvydas“, kurią atliko ansamblis „Lietuva“. Taip šis ansamblis tarsi susijungė išvien su istorikais ir prisidėjo prie Martyno Mažvydo tyrėjų. Tokiu būdu su Martyno Mažvydo biografijos tyrimo iniciatyvine grupe skleidžiama žinia ir keičiamasi įdomiomis įžvalgomis apie pirmosios lietuviškos knygos – „Katekizmo“ – autorių, jo palikimą, asmeninį gyvenimą ir naujai atrastus faktus.

Tikimasi, jog ateityje numatoma sklaida, grindžiama ansamblio „Lietuva“ ir mokslininkų bendradarbiavimu, o taip pat aktualiais viešinimo formatais paskatins didesnę susidomėjimą šia iškilia asmenybe. Jau antrus metus to siekia ir Kęstučio Jakšto režisuojamas spektaklis „Mažvydas“ pagal Jus-

tino Marcinkevičiaus dramą, parodytas keliuose šalies miestuose ir visur sulaukęs didelio susidomėjimo.

„Konsultacijos ir bendradarbiavimas su istorikais – tai natūralus etapas įgyvendinant mūsų strategiją, susijusią su gyva istorija – istorijos aktualizavimu scenos mene, per muzikos ir šokio spektaklius. Toks yra mūsų sprendimas kartu su režisieriumi K. Jakštu, kuris su ansambliu kūrė ir koliažinę operą „Mažvydas“. Ir nors „Mažvydas“ buvo statomas pagal Just. Marcinkevičiaus dramą, tiek režisierius, tiek scenarijaus ir libreto autorius Arnas Ališauskas, scenografas Gintaras Makarevičius ir kiti gilinosi į „Katekizmo“ autoriaus biografiją, tos epochos realijas ir aplinką.

Kaip ir įvertino M. Mažvydo

biografijos tyrimo iniciatyvinę grupę, taip per dramaturgiją, patrauklia sceninių pastatymų forma mes skleidžiame informaciją apie iškilios asmenybės palikimą bei taip prisidedame prie nacionalinės kultūros sklaidos“, – pasakojo ansamblio „Lietuva“ vadovė Edita Katauskienė.

Po sėkmingų „Mažvydo“ spektaklių šių metų vasarą ir rudenį netrukus pasigirdo žinia ir apie naujai buriamą Mažvydo tyrėjų grupę. Dalis jų programą matė gyvai, todėl palaiko tokį meninį sprendimą.

„Kaip ir mokslininkams, taip plačiai visuomenei yra noras giliau suprasti XVI a. realijas, prie lietuviškos kultūros palikimo ir sklaidos Mažojoje Lietuvoje prisidėjusias asmenybes. Šia linkme pažinimo ir tyrimų procesas yra nebaigtinis. Viliamės, kad po metų kitų galėsime pasidalinti naujomis įžvalgomis.

Šiuo metu džiaugiamės ansamblio „Lietuva“ iniciatyva meninėmis formomis pažūrėti į Just. Marcinkevičiaus „Mažvydą“ ir jį perteikti šių dienų visuomenei. Manome, kad toks žvilgsnis į M. Mažvydą ir jo kūrybinį palikimą bus įdomus ne tik Lietuvos žiūrovams, bet tautiečiams už Lietuvos ribų“, – sakė Martyno Mažvydo biografijos tyrimo grupės koordinatorius, Lietuvos valstybės istorijos archyvo istorikas, vyriausiasis archyvaras Virginijus Jocys.

Pasak istoriko, visuomet verta ieškoti įdomesnių formų, kad mokslinė informacija būtų patraukli ir suprantama visuomenei.

Be Lietuvos valstybės istorijos archyvo, į iniciatyvinę tyrėjų grupę savo atstovus delegavo ir Vilniaus universitetas – profesorę dr. (HP) Dainorą Pociūtę-Abukevičienę, Lietuvių kalbos institutas – dr. (HP) Oną Aleknavičienę, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo bi-

blioteka – dr. Dainių Vaitiekūną, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas – dr. Liuciją Citavičiūtę, Mažosios Lietuvos reikalų taryba – dr. Algirdą Matulevičių. Grupei taip pat talkins nepriklausomi ekspertai, mokslininkai bei visuomenininkai. Tokia iniciatyva numatoma iki pat 2027 m., minint 480-ąsias pirmosios knygos sukūrimo metines.

Unikalus muzikinis spektaklis „Mažvydas“, jungiantis istoriją ir poeziją, realius faktus ir kūrybos laisvę, pasakoja apie pirmosios lietuviškos knygos autorių, jo dramatišką ir sudėtingą gyvenimą, iššūkius ir realybę XVI amžiuje.

Koliažinei operai tekstą, artimą Just. Marcinkevičiaus kūrybai, parašė garsus poetas ir rašytojas A. Ališauskas. Nors „Mažvydas“ buvo kuriamas pagal šviesaus atminimo rašytojo dramą, libreto autorius nemažai gilinosi ir į pačią istoriją, tiesa, pasigendant faktų apie asmeninį Mažvydo gyvenimą.

„Iki šiol nežinojau ir tik kalbėdamasis su senosios literatūros istorikais išsiaiškinau, kad visą dramą „Mažvydas“ ir Mažvydo meilės istoriją, Lietuvoje paliktos moters ir sūnaus istoriją Just. Marcinkevičius sukūrė pats. Šaltiniai suteikia ne per daugiausiai informacijos apie M. Mažvydo gyvenimą, ypač asmeninį, apie periodą tarp Vilniaus ir Ragainės, ir mūsų sąmonėje suformuotas M. Mažvydo įvaizdis, pirmosios knygos sukūrimo kontekstas smarkiai paveiktas būtent Just. Marcinkevičiaus matymo, jo dramos“, - teigė jis.

Mažvydo biografijos iniciatyvinė grupė ieškos naujų duomenų ir dokumentų apie pirmosios lietuviškos knygos autorių, juos sistemins bei publikuos. Žinomi tik apytiksliai M. Mažvydo gimimo metai ir tikslesnė mirties data, tačiau jokiais tiesioginiais doku-

mentais šie faktai nepatvirtinti. M. Mažvydo gyvenimas buvo padalintas tarp Lietuvos, iš kur, manoma, jis buvo kilęs, ir Prūsų (Mažosios) Lietuvos, kur jis emigravo dėl religinių įsitikinimų ir nesutarimų Reformacijos metais. Ne visi istoriniai archyvai išlikę, didžioji dalis po Antrojo pasaulinio karo buvo išblaškyta po įvairias šalis – Vokietiją, Lenkiją, Sovietų Sąjungą.

„Nė vienas neatkursime istorijos, kaip buvo iš tikrųjų. Manau, ir Marcinkevičiui rūpėjo gyvenimo prasmė, tikėjimas savo darbais, vidinė žmogaus drama. Mes laikomės visiems gerai žinomų faktų ir jų neiškraipome, tačiau pasirinktas žanras, koliažiniai elementai mums leidžia stilizuoti tą laikmetį bei, pasitelkiant muzikinės raiškos formas, apie Mažvydą pasakoti šiandieniniame kontekste“, – libreto autorių papildė „Mažvydo“ režisierius K. Jakštas.

Teigiami atgarsiai byloja, kad muzikinis „Lietuvos“ spektaklis sujaukino žiūrovus ir paskatino plačiau domėtis Mažvydu. Muzikinėje dramoje vaidmenis atlieka žinomi ir pripažinti aktoriai bei atlikėjai: M. Mažvydą įkūnija Vladas Bagdonas pakaitomis su Giedriumi Arbačiausku, Mažvydo mylimąją Mariją – Monika Marija ir ją keičianti Dovilė Kazonaitė, Mažvydo sūnaus Kasparo vaidmenį – Mantas Jankavičius ir Rokas Spalinskas pakaitomis, Mažvydo posūnį Kristupą – Rokas Laureckis, o Mažvydo žmonos Benignos vaidmenį pakaitomis atlieka operos žvaigždės Jovita Vaškevičiūtė ir Joana Gedmintaitė. Kitus spektaklio vaidmenis atlieka muzikinės dramos sumanytojai, organizatoriai ir atlikėjai – valstybinis ansamblis „Lietuva“.

*Parengta pagal ansamblio
„Lietuva“ informaciją.*

Garbingas apdovanojimas

S. Šamborskį apdovanoja kultūros ministras Sigitas Kairys (kairėje).

Asmeninio archyvo nuotrauka.

Spalio 8 dieną Lietuvos kultūros ministerijos Baltojoje salėje kultūros ministras Simonas Kairys šešioms Lietuvos kultūrai ir menui nusipelnusiems asmenims įteikė aukščiausius Kultūros ministerijos kasmet skiriamus apdovanojimus – garbės ženklus „Nešk savo šviesą ir tikėk“.

Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ skiriamas Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečiams už dešimties pastarųjų metų veiklą kultūros ir meno srityje.

Šiuo ženklu šiemet apdovanojamas ir viešosios įstaigos Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės direktorius, XXVII knygos mėgėjų draugijos narys, Sigitas Šamborskis - jam ženklas įteiktas už ilgametę, aktyvią ir reikšmingą kultūrinę, švietėjišką veiklą Lietuvoje ir etninėse lietuvių žemėse bei ypatingus nuopelnus Lietuvos kultūrai ir švietimui.

Daivai Šamborskienei,

Kauno folkloro klubo „Liku tužė“ įkūrėjai ir ilgametei vadovei, Mažosios Lietuvos paveldo puoselėtojai iškeliavus Amžinybėn nuoširdžiai užjaučiame jos artimuosius ir bendražygius.

*Kristijono Donelaičio
draugija*

Minimos 200-osios Kristijono Donelaičio „Raštų“ leidėjo Augusto Šleicherio gimimo metinės

Maskvoje neseniai surengta XI tarptautinė lyginamosios istorinės kalbotyros konferencija, kuri buvo skirta garsaus vokiečių kalbininko, žymiausio XIX a. indoeuropeisto, lyginamosios kalbotyros bei sanskrito tyrinėtojo Augusto Šleicherio 200-osioms gimimo metinėms. Ją organizavo Maskvos valstybinis Lomonosovo vardo universitetas.

Šios konferencijos dalyvius sveikino ir Lietuvos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas. Savo sveikinimo žodyje jis teigė: „Vokiečių kalbininkas Šleicheris buvo lietuvių ir prūsų kalbų aprašymo ir tyrimo pradininkas. 1852 metais atvyksta į Lietuvą, renka ir užrašo lietuviškus žodžius, didelį dėmesį skiria lietuvių tautosakai: užrašo dainas, patarles ir priežodžius, pasakas. Kelionės rezultatas – 1856 m. išleistas pirmasis Europos kalbotyroje dviejų tomų „Handbuch der Litauischen Sprache“.

Lietuvių kalbos ypatumų gramatinio pateikimo moksliskumas ir tikslumas bei naujos ir šviežios lietuvių liaudies literatūros medžiagos gausa Šleicherio vadovėlių padarė svarbiausia ir ilgą laiką vienintele pagalbine priemone lietuvių kalbos studijose, kuris ilgą laiką neprarado savo vertės. Kita vertus, Šleicherio knyga „Christian Donaleitis. Litauische Dichtungen“, kurią 1865 m. išleido Sankt Peterburge, yra pirmasis Kristijono Donelaičio mokslinis leidimas originalo kalba, kuriame yra poema „Metai“, visos šešios pasakos”.

Savo sveikinime ambasadorius džiaugėsi, kad baltistika Maskvos valstybiniame universitete vystosi nuo XIX amžiaus antrosios pusės. „F. F. Fortunatovas, A. A. Šachma-

tovas ir jų įpėdiniai tapo aktyviais lituanistikos mokslo tyrinėtojais. 2008 m. Filologijos fakultete atidarytas Baltistikos centras. Padėjau nuolatinei Maskvos valstybinio universiteto Baltistikos centro vadovei Olgai Siniovai už mokslinių tradicijų puoselėjimą ir plėtojimą baltistikos srityje: lietuvių ir latvių kalbų, baltų tautų istorijos ir kultūros studijas; studentų, mokslinio personalo profesinį rengimą ir jų kvalifikacijos kėlimą; baltistikos srities mokslo žinių populiarinimą ir kitą veiklą.

Tikimės tolesnio vaisingo Rusijos ir Lietuvos mokslininkų bei mokslo organizacijų bendradarbiavimo baltistikos srityje: aktyvesnio MVU ir Lietuvos universitetų bendradarbiavimo, akademinių ir kultūrinių mainų organizavimo. Rengsime jungtines mokslines konferencijas ir sieksime plėtoti bendradarbiavimą kitomis formomis, įrengti atminimo ženklus žymiesiems Lietuvos inteligentijos atstovams – buvusiems Maskvos valstybinio universiteto studentams ar darbuotojams”, - teigė ambasadorius E. Bajarūnas.

A. Šleicheris (1821–1868) ištis yra palikęs lituanistikai reikš-

mingų darbų. Pakludamas tėvo valiai, Leipcigo universitete jis studijavo teologiją ir orientalistiką, tačiau teologu netapo. Jo interesai krypo į kalbotyrą – studijavo sanskritą, persų ir semitų kalbas.

Neabejotinai reikšmingi A. Šleicherio nuopelnai lietuvių kalbotyrai. Jis rašė: „Lietuvių kalba yra senoviškiausia iš visų gyvų indoeuropiečių kamieno kalbų ir būtent dėl to tokia svarbi ir vertinga giminingų kalbų, ypač artimiausių lietuvių kalbai slavų kalbų, aiškinimui“. Viename iš savo darbų A. Šleicheris teigė, jog yra pasiryžęs atsidėti lietuvių kalbos studijoms ir, jei reikės, joms skirti visą savo gyvenimą.

A. Šleicherio pažintis su gyvąja lietuvių kalba prasidėjo 1852 m., kai jis leidosi į bemaž legenda tapusią mokslinę kelionę po Rytų Prūsiją. Lankydamasis lietuvių gyventose vietovėse, jis mezgė kultūrinius ir literatūrinius ryšius su garsiais to meto mokslininkais lituanistais Frydrichu Kuršaičiu, Georgu Neselmannu ir kitais. Čia jis rinko tautosaką (pasakas, mįsles, dainas) ir per nepilną pusmetį gerai pramoko lietuvių kalbą.

Grįžęs į Prahą, A. Šleicheris keletą metų rūpestingai tvarkė ir sistemino surinktą medžiagą. 1856 m. jis išleido pagrindinį lituanistinį savo veikalą – Lietuvių kalbos vadovą. Jį sudarė dvi dalys: Lietuvių kalbos gramatika (1856) bei Lietuvių kalbos skaitiniai ir žodynas (1857). Šiame skaitinių vadovėlyje su tiksliais metrikomis jis pateikė lietuvių liaudies dainų, mįslių, priežodžių, pasakų ir kitos tautosakinės medžiagos.

Savo gramatikoje A. Šleicheris pirmą kartą lietuvių kalbos tyrinėjimo istorijoje taip plačiai,

nuosekliai ir sistemingai aprašė lietuvių kalbos struktūrą. Ją 1870 m. savarankiškai išsivertė ir, dėsydamas Kauno kunigų seminarijoje, ja naudojosi Antanas Baranuskas. Šį veikalą taip pat buvo gerai išstudijavę ir kiti žinomi to meto lietuvių kalbos tyrėjai – broliai Antanas ir Jonas Juškos, Kazimieras Jaunius, Jonas Jablonskis, Kazimieras Būga.

Lituanistikai A. Šleicheris nuspelnė ir parengęs pirmąjį mokslinį Kristijono Donelaičio raštų leidimą, skirtą lyginamosios kalbotyros studijoms. Jis naudojosi pirminiais šaltiniais, konsultavosi su lietuvių raštijos darbuotojais F. Kuršaičiu, Jurgiu Meškaičiu ir kt.. Redaguodamas K. Donelaičio raštus, A. Šleicheris stengėsi palikti juos kuo autentiškesnius (vengė teksto kupiūravimo ir gražinimo), stengėsi Donelaičių parodyti tokį, koks jis iš tikrųjų buvo – davė pradžią naujai Donelaičio raštų redagavimo tradicijai, išlikusiai iki mūsų dienų.

Rusijos mokslų akademijos lėšomis Peterburge 1865 m. buvo išleistas pirmasis mokslinis Kristijono Donelaičio (1714–1780) raštų leidimas, skirtas lyginamosios kalbotyros studijoms. Lituanistikos istorijoje tai buvo pirmoji pilna K. Donelaičio kūrybos laida, apėmusi visus iki tol žinotus poeto kūrinis lietuvių kalba. K. Donelaičio Metus Augustas Šleicheris laikė literatūriniu šedevru. Jis rašė: „Kaip gaila, kad žūsta tokia kalba, kuri formos tobulumu galėtų lenktyniauti su graikų, romėnų, indų kūriniais“. Rengiant K. Donelaičio raštus, A. Šleicheriui padėjo būrys talkininkų. Knygos pabaigoje buvo pateiktas žodynas su vertimu į vokiečių kalbą.

Parengta pagal Lietuvos Respublikos ambasados Rusijos Federacijoje ir www.wikipedia.org informaciją

30 metų, kai sugrižo Vydūnas

Nenumaldomo amžino laiko dūžiai šiemet skaičiuoja 30-uosius metus, kai rašytojas, filosofas, švietėjas, kultūros veikėjas Vydūnas (tikr. Vilhelmas Storostas) iš Vokietijos sugrižo amžinajam poilsiui į Tėvynę Lietuvą: 1991 m. spalio 19 d. jis buvo perlaidotas Bitėnų kapinaitėse (Pagėgių sav.). 2021 m. spalio 22 d. Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejus ir Pagėgių savivaldybės administracija kvietė Mažosios Lietuvos kultūros paveldo puoselėtojus bei skleidėjus pagerbti šio višame pasaulyje žymaus šviesuolio atminimą prie jo kapavietės.

Sustojus prie Vydūno įžymiaja fraze „Spindulys esmi begalinės šviesos“ paženklintų Bitėnų kapinaičių vartų, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejaus direktorė Liudvika Burzdžiuvienė skaitė 1991 m. spalio 23 d. išleisto „Pamario“ laikraščio straipsnį, kuriame buvo apžvelgiamos Vydūno perlaidojimo Mažosios Lietuvos šviesuolių panteone – Bitėnų kapinaitėse – iškilmės ir jų svarba.

Skambant Vydūno draugijos himnu tapusiam kūrinui „Lietuvių giesmė“, pagerbti šio žinomo šviesuolio prie jo kapavietės ėjo tautiniu kostiumu pasipuošę, baltų gėlių žiedais ir žvakelėmis nešini Pagė-

gių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos darbuotojai, Pagėgių savivaldybės vadovai, administracijos atstovai, kiti svečiai.

Pagėgių savivaldybės mero pavaduotojas Edgaras Kuturys akcentavo Vydūno puoselėtų vertybių reikšmę bei jo indėlio į Pagėgių krašto kultūros istoriją svarbą. Pagėgių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos direktorė Milda Jašinskaitė-Jasevičienė skaitė Vydūno tekstų, išryškinančių svarbiausius jo pasaulėvokos bruožus, fragmentus.

Mažosios Lietuvos kultūros puoselėtojas, spaudos atstovas, beje, vienintelis iš čionai susirinkusiųjų dalyvavęs 1991 m. spalio 19 d. Bitėnų kapinaitėse vykusioje Vydūno palaikų perlaidojimo ceremonijoje Petras Skutulas apžvelgė Vydūno atminimo įprasminimo ženklus ir šio šviesuolio idėjų sklaidą Pagėgių krašte. Rambyno regioninio parko direkcijos direktorė Diana Milašauskienė aktualizavo, jog labai svarbu, kad Vydūnas, jo šviesus atminimas būtų kuo dažniau pagerbiamas ne tik įstaigų, bet ir pavienių kraštiečių iniciatyva.

Sonata Nognienė,
Pagėgių savivaldybės
Vydūno viešosios bibliotekos
metodininkė – skaitytojų
aptarnavimo skyriaus vedėja

Astos Andruliėnės nuotrauka

Surengti tradiciniai Kristijono Donelaičio skaitymai Marijampolėje

K. K. Dugo papasakojo, su kokiais iššūkiais susidūrė versdama „Metus“ į ispanų kalbą.

Spalio 27 dieną Marijampolėje surengta tarptautinė konferencija-skaitymai „Tolminkiemis – Lietuva, Marijampolė – šimtmečių iššūkiai“, skirti lietuvių grožinės literatūros pradininkui, poemos „Metai“ autoriui Kristijonui Donelaičiui. Renginys šiemet pasižymėjo itin įdomiais pranešimais ir turininga diskusija.

Iš pradžių visi rinkosi Marijampolės evangelikų liuteronų bažnyčioje, kur atminties pamaldas aukojo svečias iš Vilniaus - evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis kartu su vietos klebonu Vaidu Klesevičiumi. Pamaldų metu vyskupas M. Sabutis šią bažnyčią pavadino Kristijono Donelaičio bažnyčia ir retoriškai klausė, ką mums poetas ir kunigas pasakytų šiandien, kas jam būtų svarbiausia mūsų dienomis?

Po to poeto atminimas pagerbtas prie jo paminklo – čia padėta gėlių, uždegtos žvakės, o Marijampolės Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkė Vida Mickuvienė prisiminė, kad šis renginys – kartu ir marijampoliečių draugijos

10-mečio veiklos minėjimas, kurio pernai nebuvo galimybių suorganizuoti dėl koronaviruso pandemijos.

Konferencija vyko Marijampolės savivaldybės tarybos posėdžių salėje. Joje dalyvavo draugijos atstovai iš kitų Lietuvos skyrių, o nuotoliniu būdu prisijungė Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje, konsulato Tilžėje atstovai, taip pat kiti dalyviai iš Karaliaučiaus krašto ir Punske (Lenkija) gyvenantys lietuviai.

Renginys pradėtas kanklių muzika – grojo Marijampolės kultūros centro vaikų ir jaunimo folkloro ansamblio „Žolynukai“ vadovės Dalia Venckienė ir Rima Brusokienė. Po to buvo išklaustyti sveikinimai. Gražių žodžių susirinkusiems ir renginio organizatoriams negailėjo Marijampolės vicemeras Artūras Visockis, pasidžiaugęs, kad Marijampolės K. Donelaičio draugija sėkmingai ir aktyviai veikia jau vienuoliktus metus.

V. Mickuvienė perskaitė ištrauką iš poemos „Metai“ lietuviškai, o tą pačią ištrauką iš „Rudens gėrybių“ dalies ispanų kalba skaitė renginyje dalyvavusi šio kūrinio vertėja į ispanų kalbą, Vilniaus

universiteto Užsienio kalbų instituto Romanų kalbotyros katedros docentė Karmen Karo Dugo (Carmen Caro Dugo).

K. Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius priminė, kad neseniai Klaipėdoje paminėtas šios draugijos įkūrimo 100-metis. Ta proga jis įteikė padėkos raštus V. Mickuvienei, aktyviam draugijos nariui Vytautui Gauliai ir „Donelaičio žemės“ žurnalo redaktoriui Algiiui Vaškevičiui.

Pagrindinius pranešimus konferencijoje skaitė humanitarinių mokslų daktaras, docentas, Čekijos Brno universiteto lietuvių kalbos dėstytojas Vaidas Šeferis ir „Metų“ vertėja į ispanų kalbą K. K. Dugo. V. Šeferis papasakojo apie naujausius atradimus Prūsijos slaptajame valstybiniame archyve Berlyne, kur jis rado tris iki tol dar nežinomus K. Donelaičio rašytus bei kitų dokumentų – apie tai plačiau rašėme šių metų pirmajame „Donelaičio žemės“ žurnalo numeryje.

„Man pavyko rasti tuos raštus ir galite įsivaizduoti, su koku jauduliu aš varčiau juos. Šiuo metu donelaitika yra labai suaktyvėjusi, tyrimų daugėja, Berlyno, Leipcigo

Konferencija sulaukė nemažo dalyvių susidomėjimo.

Renginio dalyviai prie K. Donelaičio paminklo.

Autoriaus nuotraukos

archyvuose buvo rasta ir kitų su K. Donelaičiu susijusių dokumentų. Dabar yra leidžiami jo raštai, pasirodė jau du tomai su grožine kūryba, o trečiame tome bus sudėti visi naujausi atradimai”, – pasakojo V. Šeferis.

Jis teigė, kad jau imtasi ir naujos K. Donelaičio biografijos kūrimo darbų, nes tokia biografija pastarąjį kartą pasirodė dar sovietmečiu. Per tą laiką atsirado ir daug naujų įdomių faktų, tad būtina atsikratyti tuometės ideologijos žymių.

Pranešėjas sulaukė ir nemažai klausimų – susirinkusieji domėjosi jo vedamu lietuvių kalbos kursu Brno universitete, taip pat klausė, kaip jis vertina faktą, jog daugėja „Metų“ vertimų į įvairias užsienio kalbas. Pastarasis faktas V. Šeferį itin džiugina ir šiuos vertėjus jis vadina Lietuvos kultūros ambasadoriais.

Itin įdomų pranešimą perskaitė K. K. Dugo, kuriai prireikė net ketverių metų, kol pavyko išversti „Metus“ į ispanų kalbą. Vertėja papasakojo, kaip sunku buvo rasti atitikmenis kai kuriems K. Donelaičio vartotiems žodžiams, kuriuos ir šių dienų lietuvių skaitytojai ne taip lengvai supranta. Vertėja rado ir nemažai „Metų“ panašumų su garsiuoju ispanų literatūros kūriniu

- Migelio de Servanteso „Don Kichotu“.

„Metų“ vertimas buvo man didžiulis iššūkis ir jo dėka aš subrendau kaip vertėja – kai jau išverti tokį kūrinį, po to nebūna baisūs jokie vertimai. K. Donelaitis tapo ir mano vertimo mokytoju, nes iki „Metų“ buvau vertusi iš lietuvių kalbos į ispanų tik keletą trumpų tekstų. Tad kai po „Metų“ ėmiausi versti į ispanų kalbą Antano Barausko „Anykščių šilelį“, tam darbui užteko pusantrų metų”, – pasakojo K. K. Dugo, šiuo metu verčianti rašytojo Romualdo Granausko kūrybą.

Vertėja papasakojo, kad vien pirmąją „Pavasario linksmybių“ dalį ji vertė pusantrų metų ir tekstą perrašė penkis kartus. Pasak jos, vertimai paskatina ir dar labiau mylėti savo gimtąją kalbą, o baimės, susidūrus su tekstu, palaipsniui mažėja.

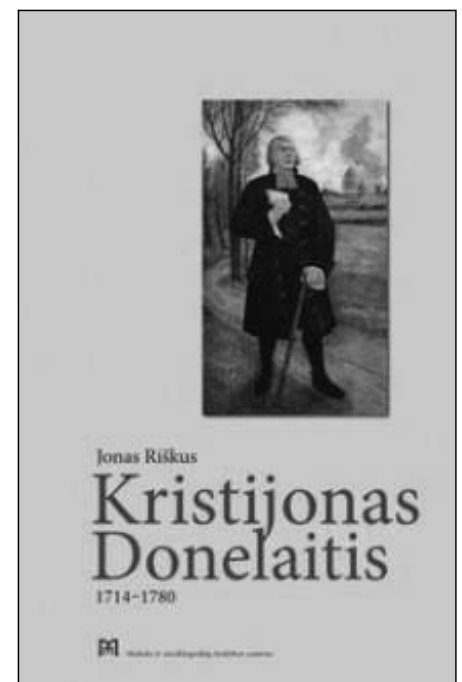
Po įdomių pranešimų vykusioje diskusijoje dalyvavo G. Skamaročius, Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokyta Nijolė Černauskienė ir kiti. Renginį pagyveno ir praturtino Marijampolės kultūros centro apeiginio dainavimo ansamblio „Dijūta“ pasirodymas.

Algis Vaškevičius

Literatūrologo Jono Riškaus odė Kristijonui Donelaičiui

2014 metais pasaulyje minėta Kristijono Donelaičio gimimo metinių sukaktis paskatino šiuolaikinius lietuvių literatūros ir kalbos tyrinėtojus iš naujo pažvelgti į poeto kūrybą. Kaip teigė prof. Brigita Speičytė (Speičytė 2018: 363), „Kristijono Donelaičio 300 metų gimimo sukaktis, sutelkusi įvairiopus kultūrinės bendruomenės iniciatyvas, davė progų Donelaitį ir pagerbti, ir kritiškai apsvastyti, ir jo reikšmės atšviežinti <..>. Šiuo atveju svarbu, kad buvo patikrintas ir mokslinės bendruomenės pulsas: iš laiko perspektyvos matyti, jog jubiliejinius metus gaubia 2013–2016 m. sutirštėjusi Donelaičiui skirtų mokslinių publikacijų sankaupa.“

Monografiją „Kristijonas Donelaitis 1717 – 1780“ jubiliejiniais metais išleido ir senosios lietuvių literatūros tyrinėtojas Jonas Riškus (1922–2018). Ilgametis Lietuvos edukologijos universiteto profesorius teigė, kad Kristijonas Do-

nelaitis buvo svarbi asmenybė jo gyvenime ir taip nusakė savo darbo paskirtį: „Šioje knygoje stengiausi atskleisti lietuvių literatūros klotų gelmes, sąsajas su socialiniu ir kultūriniu kontekstu, parodyti nacionalinės sąmonės gyvybingumą, lietuvininkų papročius ir tradicijas bei paties kūrinio meniškumą“. Galima numanyti, kad mokslininkas apibendrino ir visuomenei pateikė daug metų savo studentams dėstytas išvalgas. Tad jo knyga mums leidžia geriau pažinti ir suprasti, kokį K. Donelaičio ir jo kūrybos vaizdą įgydavo būsimi lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai.

Knygą autorius pradeda pristatymas poeto biografiją, nemažai dėmesio skiria jo asmenybės aptarimui: „Vienas patraukliausių K. Donelaičio asmenybės bruožų yra jo demokratiškumas. Poetas visą gyvenimą liko artimas būrams, gyveno jų vargais, sielvartais ir džiaugsmiais. Įvairiais būdais stengėsi palengvinti jų vargą.<...> Bet pats svarbiausias K. Donelaičio asmenybės bruožas, įkvepiąs mus vis reikliau pažiūrėti į savo gyvenimą, yra atkaklumas, pasišventimas kūrybai. Stropiai atlikdamas sunkias, sudėtingas tarnybines pareigas, reikalaujančias kasdienių rūpesčių, pasinėręs į ūkininkavimą bažnyčiai priklausančioje žemėje, aukodamasis visuomenės labui ir apsikraudamas sudėtingiausiais darbais, neturėdamas pavyzdžio jis sukūrė tokį genialų kūrinį“ (p. 17). Vėliau teksto autorius pereina prie išlikusių K. Donelaičio kūrinių analizės. Nagrinėja šešias pasakėčias, „Pričkaus pasaką apie lietuvišką svodbę“ ir „Metus“.

J. Riškus teigia, jog pasakėčiose labiausiai išryškėja hiperbolizavimas, detalių vaizdingumas. Tai esą donelaitiškojo stiliaus bruožai. Pasakėčiose, kaip tvirtina teksto autorius, K. Donelaitis ne tik pasmerkia moralinius nusižengimus, bet ir pristato „būdingiausius feodali-

Prof. Jonas Riškus

nės epochos bruožus ir socialinius santykius“ (p. 22). Aptardamas „Pričkaus pasaką apie lietuvišką svodbę“ autorius pastebi ir dar vieną K. Donelaičio kūrybos bruožą – „vaizduodamas baudžiavinį kaimą, būro buitį, jo santykius su dvaru, jis stoja baudžiauninko pusėn, bet akilai ir šio neidealizuoja“ (p. 23).

„Metų“ analizę J. Riškus pradeda nuo Adomo Mickevičiaus citatos: „<...> lietuvių Donelaičio poema apie keturis metų laikus <...> verta didžiausio pagyrimo už reikšmingą turinį ir gražią poetinę išraišką. O svarbiausia, mes privalome poema įvairiapusiškai domėtis todėl, kad ji yra teisingas lietuvių liaudies gyvenimo ir papročių paveikslas“. J. Riškaus knygoje atirasime daugiau „Metų“ išaukštintimo negu skvarbaus kritiško nagrinėjimo. Jau knygos įvade J. Riškus išreiškia susižavėjimą K. Donelaičiu ir iškelia jo svarbą: „Lietuvių poezijos raidą įdvasino Donelaičio pradėta lietuvių literatūros tradicija ir sukurti lietuvių literatūrinės kalbos pagrindai. Keliamomis humanistinėmis problemomis jo kūryba įgijo pasaulinę reikšmę. Poetas vienas pirmųjų Europoje skelbė pažangiausią to meto prigimtines lygybės idėją, smerkiančią socialinę žmogaus pavergimą, išaukštino darbą, reiškė tikėjimą neišsenkama gyvybės jėga ir nesulaikoma gyvenimo pažanga“ (p. 7). Šios įvado tezės plėtojamos visoje knygoje.

Knygoje „Kristijonas Donelaitis 1717–1780“ išskiriami tokie svarbiausi „Metų“ bruožai: kūri-

nys palaiko ir stiprina lietuvių nacionalinę savimonę, ugdo pagarbą gamtai, įvairiapusiškai išreiškia amžinąją gėrio ir blogio kovą, žadina vitalinį jausmą (nugali ne mirtis, o gyvenimas), teigia tikėjimą teisingesniu gyvenimu, prigimtinę teisę, giliai įprasmina darbą ir kančią, stiprina moralinius pagrindus. Po šių bruožų aptarimo J. Riškus kviečia pasigėrėti K. Donelaičio kuriamais personažais ir pateikia kiekvieno svarbesnio veikėjo charakterio apibūdinimą, išryškina jų mintis, poelgius, savijautą. Vėliau autorius nuosekliai aptaria K. Donelaičio vaizduojamą visuomenę, būrų darbus, valgius, išvaizdą bei tradicijas, santykį su gamta.

Antroje knygos dalyje J. Riškus pereina prie „Metų“ struktūros. Nagrinėjami vaizdai, akcentuojamas jų konkretumas, kalbinės raiškos bei naudojamų meninių priemonių savitumas. „Viena iš didžiausių meninių poemos vertybių yra nepalyginamo vaizdumo šnekamoji kalba. Savitas kalbos spalvingumas sukuriama gyvosios kalbos posakiais, leksika, vaizdingais emociniais žodžiais, ypač veiksmažodžiais“ (p. 174), - teigia autorius.

Taigi žinomas literatūrologas pagerbė poetą ilgai brandinta knyga. Joje kuriamas idealus didžiojo poeto – genijaus - vaizdinys, žavimasi ir kviečiama žavėtis jo kūryba. „Poemoje atsiskleidžia poeto asmenybė – genijaus išmintis, jo taurus požiūris į gyvenimą. Vaizduodamas sunkią baudžiauninko būtį, jo santykius su dvaru, poetas sugebėjo pažiūrėti į gyvenimą liaudies akimis, kalbėti jos sąvokomis ir žodžiais. Kartu ieškojo būdų, palengvinančių valstiečio padėtį. O svarbiausia – gynė žmogaus teisę gyventi prideramą, natūralų, prigimtinių gyvenimą“ (p. 26), - apibendrina J. Riškus.

Guostė Valiukevičiūtė

Parodoje šalia kroatų literatūros tėvo – ir Kristijonas Donelaitis bei Martynas Mažvydas

Lapkričio pradžioje Marijampolėje lankėsi Kroatijos Respublikos ambasados Lietuvoje laikinoji reikalų patikėtinė Dunja Staničič. Ji susitiko su savivaldybės vadovais, apsilankė Beatričės Kleizaitės-Vasaris menų galerijoje, taip pat buvo ir prie prie Kristijono Donelaičio paminklo, o vėliau P. Kriaučiūno bibliotekoje ji atidarė parodą apie kroatų literatūros tėvu vadinamą rašytoją ir humanistą Marką Maruličių.

Paroda „Markas Maruličius – Europos humanistas“ pristato Kroatijos grožinės literatūros pradininką M. Maruličių, gyvenusį 1450–1524 metais, sukūrusį daug įvairių literatūros kūrinių, iš kurių žymiausias – epas „Judita“ buvo išleistas 1521 metais. Šiomet, minint 500-ąsias „Juditos“ metines, 2021-ieji Kroatijoje paskelbti M. Maruličiaus metais.

Atidarydama parodą diplomatė sakė, kad ją į Marijampolę planuota atvežti dar praėjusiais metais, kai Kroatija pirmąjį pusmetį pirmininkavo Europos Sąjungos Tarybai, bet tam sutrukdė koronaviruso pandemija.

Parodą sudaro trylika ekspozicinių stendų lietuvių ir anglų kalbomis, kurie pasakoja apie M. Maruličiaus gyvenimą bei kūrybinį kelią, čia pristatomi žinomiausi jo veikalai, kurie jau XVI–XVII amžiuje buvo daugelį kartų išleisti ir išversti į įvairias pasaulio kalbas. M. Maruličius nepaprastai reikšmingas kroatų literatūrai ir visam kultūros paveldui. Svarbu ir tai, kad parodoje du stendai yra skirti pirmosios lietuviškos knygos autoriui Martynui Mažvydui bei mūsų grožinės literatūros pradininkui Kristijonui Donelaičiui, nes M.

Maruličiaus literatūrinis palikimas gretinamas su jų kūryba.

Parodą, kuri P. Kriaučiūno bibliotekoje veikė visą lapkričio mėnesį parengė Zagrebo miesto universitetinė ir nacionalinė biblioteka bendradarbiaudama su Kroatijos Respublikos ambasada Lietuvos Respublikoje ir Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka. Paroda apkeliausias didžiausias Lietuvos viešąsias bibliotekas.

“Man išties labai malonu, kad turime galimybę pristatyti mūsų literatūros tėvą čia, Marijampolėje. Esu nemažai girdėjusi apie Kristijoną Donelaitį, jūsų mieste aplankiau jo paminklą ir svarbu, kad jis kartu su Martynu Mažvydu pristatomi ir mūsų parodoje.

Kroatijos mokyklose vyresniųjų klasių moksleiviai skaito „Juditą“, nors jos tekstas nėra lengvai suprantamas šių dienų skaitytojui kaip ir „Metai“, tad neseniai kūrinys išleistas su paaiškinimais, kad jį būtų galima lengviau suprasti –

girdėjau, kad taip padaryta ir su „Metais“, - sakė mūsų pakalbinta D.Staničič.

Ji pabrėžė, kad M. Maruličiaus vardas Kroatijoje yra labai gerai žinomas ir yra kroatų rašytinės kūrybos ir kroatiško žodžio simbolis, o Zagrebo nacionalinė universitetinė biblioteka, kaip šimtametė kroatų knygų ir rašytinio žodžio saugotoja bei išdininkė, su visu savo fondu, o ypač ta jo dalimi, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su M. Maruličiumi, tik patvirtina jo privilegijuotą vietą kroatų ir Europos literatūroje.

M. Maruličius rašė kroatų, lotynų ir šiek tiek italų kalbomis, vertė iš lotynų ir italų į kroatų kalbą bei iš kroatų ir italų – į lotynų kalbą. Jis buvo ne tik ypač religingas, bet ir tikras humanistas bei įvairialypis eruditas. Kadangi gyveno viduramžių ir naujųjų amžių sandūroje, rašė viduramžių temomis, tačiau joms suteikdavo naujas (atnaujintas) formas. M. Maruličius yra ne tik garsiausias XV–XVI a. kroa-

Kroatijos ambasados diplomatė D.Staničič prie K.Donelaičio paminklo Marijampolėje.
Danguolės Micutienės nuotr.

Stenduose – dėmesys K.Donelaičiui ir jo „Metams“.

Autoriaus nuotr.

tų rašytojas, bet ir daug platesnio masto humanistas, kurio dvasiniai ir moralinio pobūdžio tekstai lotynų kalba pelnė šlovę ne tik Europoje, bet ir pasaulyje. M. Maruličiaus kūryba Kroatijos literatūrai turi labai svarbią reikšmę.

Jo tekstai kroatų kalba pasirodė labai jautriu momentu, perėjimo iš vėlyvųjų viduramžių į renesansą laikotarpiu. Tuose tekstuose rašytojas sukaupė praeities palikimą ir įvaldė modernias poetines sąvokas, pasitelkęs šią sintezę parašė kūrinį, tapusį nepakeičiamu laimėjimu ir įkvėpimo šaltiniu ateinančioms kartoms.

Garsiausias M. Maruličiaus veikalas – epas „Judita“, pirmasis grožinės literatūros kūrinys kroatų kalba, dėl kurio šis humanistas imtas vadinti Kroatijos literatūros tėvu. Istoriją apie našlę Juditą, gelbstinčią savo gimtąjį miestą, M. Maruličius apdainavo šešiose giesmėse, simetriškai suskirstęs visą tekstą (2126 gretutiniu rimu

surimuotos dvylikos skiemenų eilutės su vidiniu rimu).

Dedikacijoje Splito kanauninkui ir savo krikštatėviui Dujamui Balistričiui, kuri laikoma vertingu poetiniu pareiškimu ir puikiu meninės prozos pavyzdžiu, M. Maruličius aiškina, kad ištikimai rėmėsi Biblija ir ėmė pavyzdį ne tik iš senųjų antikos ar romėnų poetų, bet ir kroatų liaudies poetų. Ši poema 2007 metais Vilniaus universiteto studentų buvo išversta į lietuvių kalbą.

Tarptautinę M. Maruličiaus reikšmę iliustruoja ir pateiktos kopijos iš daugybės pasaulio enciklopedijų, leksikonų, katalogų ir bibliografijų bei literatūrinių ir istorinių žinytų, kuriuose nušviečiami jo gyvenimas ir kūryba. Be to, M. Maruličiaus kūryba sugretinama su jo amžininkų kūryba. Tarp jų reikėtų paminėti lietuvių Martyną Mažvydą, pirmosios spausdintos knygos lietuvių kalba autorių ir leidėją bei pirmosios grožinės knygos autorių K.Donelaitį.

M. Maruličius buvo ir produktyvus poetas, rašęs lotynų kalba. Epe „Davidias“ („Dovidiada“, 1506–1517? m., pirmasis leidimas 1954 m.) autorius apdainavo žydų karaliaus Dovydo darbus. Taip pat išlikę nemažai lotynų kalba rašytų M.Maruličiaus trumpų eilėraščių bei eilėraščių apie meilę. Jis yra ir pirmasis kroatas, išvertęs Dantę ir Petrarką.

Algis Vaškevičius

„Expo 2020“

Mūsų skaitytojus jau praėjusiame „Donelaičio žemės“ numeryje informavome apie tai, kad pasaulinėje „EXPO 2020“ parodoje Dubajuje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, kurioje dalyvauja 192 pasaulio valstybės Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (LNB) pristato interaktyvų pasakojimą „Kristijonas Donelaitis – Lietuvos Homeras“. Pirmą kartą šalies istorijoje tokiam renginyje nacionalinei rašytinei kultūrai atstovauja atminties institucija.

Biblioteka su partneriais - Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu, Vilniaus dailės akademija, Nacionaline kultūrinių-kūrybinių industrijų asociacija, šiuolaikinių interaktyvių technologijų įmone „HoPro“ ir kūrybine grupe „Orse“ pristato lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio (1714–1780) garsiausią kūrinį „Metai“. Ši poema dar 1977 m. buvo įrašyta į UNESCO sudarytą Europos literatūros šedevrų sąrašą, yra išversta į 18 kalbų (anglų, armėnų, baltarusių, čekų, esperanto, olandų, graikų, gruzinų, ispanų, italų, latvių, lenkų, prancūzų, rusų, švedų, vokiečių, vengrų, ukrainiečių), o fragmentai – į arabų, estų, japonų, jidiš, lotynų, sorbų kalbas. Nacionalinė biblioteka savo fonduose yra sukaupusi visus „Metų“ vertimus.

Specialiai šiai parodai sukurta inovatyviame pasakojime lietuvių literatūros klasikas gretinamas su garsiuoju Antikos Homeru, į parodos lankytojus prabyla lietuvių, anglų, prancūzų, japonų, graikų, vokiečių, ispanų, italų, arabų kalbomis. Taip Nacionalinė biblioteka ne tik atskleidžia neribotas lietuvių literatūros sklaidos galimybes, bet ir pademonstruoja savo

dalyvius pasitinka ir Kristijonas Donelaitis

kaip nacionalinės kultūros institucijos misiją aktualinti nacionalinį dokumentinį kultūros paveldą, siekti jį integruoti į pasaulio kultūrinį kontekstą.

Susidomėjimą Nacionalinės bibliotekos projektu liudija ir lankytojai, besibūriuojantys parodos erdvėje prie K. Donelaičio kūrinį pristatančio stendo, ir palankūs jų išspūdžiai bei vertinimai. Visa tai itin svarbu ir vertintina kaip valstybės kultūrinio kapitalo didinimas tvirtinant šalies, jos bendruomenės narių pozicijas socialiniame lauke, sukuriant galimybes būti geriau matomiems, atpažintamiems, sudaro pagrindą tarpkultūrinei komunikacijai, kultūrinei diplomatijai plėtoti.

Paroda „Expo 2020“ veiks iki 2022 metų kovo 31 dienos. Gruodžio 15-ąją jos teminėje savaitėje „Žinios ir mokymasis“ („Knowledge and Learning“) Nacionalinės bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. Renaldas Gudauskas skaitė pranešimą „Strateginis žinių valdymas ir skaitmeninės visuomenės dilemos“. Jis padėjo dar labiau plėsti ir stiprinti pažintį su mūsų šalies mokslo ir kultūros inovacijomis, jų taikymo galimybėmis, suteikė naujų tarptautinio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybių.

Parengta pagal LNB pranešimą.

LNB archyvo nuotraukos

Parodos viešnia – Lietuvos premjerė Ingrida Šimonytė (trečia iš kairės).

Dubajuje lankytojai domisi stendu, skirtu K. Donelaičiui

Ekskursija po su Kristijonu Donelaičiu susijusias vietas

Gruodžio 5 d. buvo surengta įdomi ekskursija tema: "Susipažįstame su gimtuoju kraštu – į svečius pas K. Donelaitį", kurios metu mes aplankėme įdomias Karaliaučiaus srities rytinės dalies vietas.

Savo kelionę pradėjome aplankydami vietas, kuriose gyveno ir dirbo nuostabus ir iškilus to meto žmogus Kristijonas Donelaitis – toks jis išliks ir šiandien, ir rytoj, ir šimtmečiais.

Mes prisilietėme prie buities ir gyvenimo žmogaus, padariusio tiek daug darbų ne tik mūsų krašto istorijai, bet ir paskyrusio savo gyvenimą tarnauti žmonėms.

Klasėse užsiėmimų metu vaikai sužino daug įdomių dalykų apie savo regioną, turtingą istoriniais įvykiais ir faktais, apie žmones, kurie gyveno ir savo talentais nušvietė šį nuostabų kraštą. Tada, kai galime šias temas nagrinėti ne tik pačioje klasėje, bet ir dalyvauti kelionėje po šias vietas, yra daug įdomiau ir patraukliau.

Turiningoje ekskursijoje vaikams neteko nuobodžiauti.

Ekskursijos dalyvių nuotrauka

Kelionės metu keliaudami nuo vieno objekto prie kito, vaikai dalyvavo įdomiose viktorinose ir atsakinėjo į klausimus, ką jie žino apie K. Donelaitį ir jo kūrybą, apie kultūros istoriją ir tradicijas.

Mes taip pat aplankėme Gumbinės (Gusevo) miesto istorijos muziejų, pamatėme ir sužinojome apie daug epochų ir įvykių, vykusių mūsų gimtojoje žemėje nuo amžių pradžios. Taip pat buvo geriau pažintas augalų ir gyvūnų pasaulis, jo savybės.

Kelionę baigėme aplankydami vietą, kurioje gimė ir užaugo K. Donelaitis, padėjome gėlių prie memorialinio akmens pastatyto jo tėviškėje – gimtojoje sodyboje Lazdynėliuose.

Tyrinėkite, pažinkite ir mylėkite savo kraštą!

Alma Balaikaitė-Janvariova,
Lazdynų (Krasnoznamensko)
vaikų ir jaunimo namų papildomo
ugdymo pedagogė

Jubiliejinis, dvidešimtas Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities vaikų lietuviškos muzikos festivalis „Skambėk, skambėk, lietuviška dainelė“, dėl koronaviruso pandemijos vykęs nuotoliniu būdu iš viso sukviėtė beveik 300 atlikėjų – solistų, vokalių grupių ir folkloro ansamblių. Šį kartą muzikos festivalyje dalyvavo ir Lietuvos jaunieji muzikantai iš Vilniaus, Marijampolės ir Kybartų.

Festivalio atlikėjai buvo vertinami pagal vertinimo komisijos paskelbtas nominacijas už profesionalumą, artistiškumą, originalumą, sceninę kultūrą ir repertuaro atitikimą.

Profesionalumo nominaciją laimėjo Karaliaučiaus 40-sios gimnazijos studijos „Muzikos garsai“ du vokalo kolektyvai, atlikę dainas „Lėktuvėlis“ ir „Aš labai myliu savo mamą“. Aukštą meninio atlikimo lygį pademonstravo Vilniaus lietuvių namų choras (daina „Raudoni vakarai“), Kybartų kultūros centro popchoro vyresniųjų atlikėjų grupė „Spindulys“ (daina „Laisvė“) ir Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijos merginų vokalinė grupė VIVO (daina „Namai, kur tebelaukia“).

Tarp vaikų lietuviško folkloro kolektyvų itin aukštą meninį lygį ir artistiškumą rodė šie ansambliai, atlikę savo ypatingas liaudies muzikos programas: Gastų (Slavsko) rajono „Beržynėlis“, Lazdynų (Krasnoznamensko) vaikų ir jaunimo namų „Malūnėlis“, Gumbinės

Jubiliejiname muzikos festivalyje – beveik 300 atlikėjų

(Gusevo) miesto „Nadrvelė“.

Artistiškumą ir atlikimo raišką demonstravo solistai: Karaliaučiaus 35-ojo licėjaus mokinys Dmitrijus Kapranovas (daina „Pikto dėdės dainelė“), Liudviko Rėzos draugijos vaikų ansamblio „Rūtelė“ pati jauniausia dalyvė Veronika Vizirova (daina „Gydytojo dainelė“), Tilžės (Sovetsko) kūrybos centro auklėtiniai Gintaras Karmilavičius (daina „Apie tururū“) ir Svetlana Mnacakanova (daina „Raudonkepuraitė“) bei Karaliaučiaus internatinės mokyklos licėjaus moksleivė Margarita Volkova (daina „Raskila“).

Meistriškai solinius kūrinius atliko Lietuvos jaunieji dainininkai:

Marijampolės marijonų gimnazijos solistas Bernardas Kriščiūnas (įrašas iš transliacijos).

Marijampolės marijonų gimnazijos mokinys Bernardas Kriščiūnas (daina „Turiu gražią kumelaitę“), Vilniaus lietuvių namų mokinė Kamila Kolesnikaitė (daina „Raudoni vakarai“), Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijos mokinė Gabrielė Kuliešiūtė (daina „Leiskit“).

Visi kūrybiniai kolektyvai ir solistai pagal įvardintas nomina-

cijas apdovanoti festivalio organizacinio komiteto diplomais ir atminimo dovanėlėmis. Lietuvos Respublikos Generalinio konsulato Karaliaučiuje specialųjį prizą pelnė Karaliaučiaus 35-ojo licėjaus vokalinis ansamblis „Pupa“ (daina „Graži ponia pelėda“).

Festivalio pagrindiniais rėmėjais buvo Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei Karaliaučiaus srities lietuvių nacionalinė kultūrinė autonomija.

Festivalio vaizdo įrašą galima žiūrėti: https://www.youtube.com/channel/UC-P32EoQz6J3IE_sq5_03KJA

Aleksas Bartnikas,

Festivalio vertinimo komisijos pirmininkas

Geriausių jubiliejinio festivalio atlikėjų apdovanojimo momentas. Festivalio rengėjų nuotraukos

Tilžės miesto Vydūno lietuvių kultūros draugija gyvena praeities nuotaikomis

Tilžės miesto Vydūno lietuvių kultūros draugija buvo įsteigta 1989 metų vasario 26 dieną Tilžėje (Sovetske). Ši draugija 1999 metais vienijo 179 narius. Bėgant metams jos pirmininkais buvo Danutė Norušaitė (nuo 1993 m.), Teodoras Budrys, kiti asmenys. 1989 metų gegužės 20-ąją buvo surengta iki dabar prisimenama Tilžės miesto šventė, kurioje dalyvavo 14 folkloro kolektyvų iš Lietuvos ir 5 iš Karaliaučiaus krašto, Nemuno žirgyno raiteliai su lietuviškomis trispalvėmis vėliavomis.

1991 metais Tilžėje buvo surašyti lietuvių kilmės asmenys. 1993–1995 ir 1997 metais draugijos nariams bei Rusijos Federacijos pasieniečiams buvo surengti lietuvių kalbos kursai. Nuo 1993 veikia daugiau kaip 2000 knygų turinti biblioteka.

1996 metų balandžio 12 dieną Tilžėje buvo atkurta Lietuvių kultūros draugija „Birutė“ (pirmininkė D. Norušaitė), ji nuo 1998 metų gruodžio kurį laiką leido Tilžės lietuviams skirtą laikraštį „Naujoji aušra“.

Draugija pagal galimybes rengė pažintinės ekskursijos po Karaliaučiaus kraštą ir išvykas į Lietuvą, dabar jas sustabdė koronavirusas. Draugijos nariai, padėdami Lietuvos konsulato Tikžėje darbuotojų nuolat tvarko Vydūno ir kitų Mažosios Lietuvos kultūros bei visuomenės veikėjų kapus, memorialines vietas.

Dar 1996 metais Tilžės katalikų parapijoje buvo įsteigta lietuvių sekmadieninė mokykla, po metų tokia mokykla buvo atidaryta 8-oje vidurinėje mokykloje. Nemažai metų buvo rengiamos bendros vakaronės, parodos su Ragainės, Gastų, Šilutės, Tauragės, Jurbarko, Kauno, Vilniaus tautinės kultūros puoselėtojais.

1992 metais buvo suburtas lietuvių vaikų folkloro ansamblis „Panemunėlis“, vadovaujamas mokytojų Virginijos Bartkienės ir Evelinos Norkienės, 1995 m. – „Birutės“ choras, vadovaujamas Konstantino Maniuko, nuo 1997 m. – Danutės Saudargienės. Šie chorai dalyvavo 1997-ųjų Karaliaučiaus krašto lietuvių kultūros

šventėje Ragainėje ir 1998 metų Pasaulio lietuvių dainų šventėje Vilniuje.

Tilžės lietuvių kultūros draugija gana aktyviai veikė iki 2003 metų. 1997 metais buvo įkurtas ir ansamblis „Birutė“. Jame iš pradžių buvo apie 20 dalyvių, po to jų skaičius sumažėjo. Ansamblio vadove dirbo ir iš Tauragės važinėjo muzikos mokytoja Danutė Saudargienė – ji atvykdavo kiekvieną sekmadienį ir vykdavo repetitijos, buvo mokomasi naujų dainų.

Ansamblio repertuare tada buvo apie dešimt dainų, „Birutė“ dalyvaudavo įvairiose šventėse, atvykdavo į dainų šventę Lietuvoje. Ne kartą kolektyvui teko koncertuoti Tauragėje ir kituose Lietuvos miestuose, taip pat daug koncertų surengta ir pačiame Karaliaučiuje, kituose srities miestuose, kai būdavo chorų šventės Tilžėje, Gumbinėje (Guseve) ir kituose miestuose.

Labai įsimintinos lietuvių kultūros dienos, kurios vykdavo Tilžėje, Lazdynuose, Įsruityje – tada „Birutė“ būdavo kviečiama pasirodyti, parengdavo naujų dainų ir dalyvaudavo. Ne kartą pasirodyta ir Pagėgiuose, taip pat koncertuota Joninių šventėse ant Rambynų kalno.

Vėliau buvusią vadovę pakeitė kita, rusų tautybės, kuri gyveno Tilžėje. Pasak ansamblio senbuvų, būdavo sudėtinga rengti koncertus, nes sulaukta ir reikalavimų dainų tekstus išversti į rusų kalbą.

„Labai daug gerų prisiminimų išlikę iš to laiko, kai vietos lietuvių bendruomenei vadovavo Teodoras Budrys. Jis ir jo žmona bibliotekininė Janina Budrienė buvo akty-

„Birutės“ kolektyvo nariai džiaugėsi šiemet vėl atvykę į Lietuvą.

Autoriaus nuotraukos

vūs, turėjo daug gražių iniciatyvų, buvo nemažai įvairios veiklos“, - pasakojo ansamblio dalyvė Nijolė Kiseliova.

Vydūno draugijos ansamblio „Birutė“ veikla metams bėgant silpnėjo. Sumažėjo ansamblio dalyvių skaičius, dalis iš jų mirė, keletas sugrįžo gyventi į Lietuvą, amžiaus vidurkis jau perkopė 80 metų, o naujų žmonių neatėjo, tad dabar šį gerokai išretėjusį kolektyvą palaiko tik entuziazmas. Dabar dar būna pasirodymų per Velykas, kitas didžiąsias šventes, neseniai koncertuota Pilkalnyje (Dobrovolkske). Ansambelis dažnai atlieka dainas „Tekla saulužė“, „Daug daug dainelių“, „Ant melsvo ežero krantų“ ir kitas.

„Patys geriausi prisiminimai liko iš to laiko, kai Lietuvos konsulu Tilžėje dirbo Bronius Makauskas – jis buvo aktyvus, suorganizuodavo įvairių susitikimų, išvykų, apsilankymų Lietuvoje. Tų renginių ir dėl koronaviruso dabar vyksta nedaug – mums įsiminė šiemet Tilžėje surengtas poeto Vytauto Mačernio 100-mečio minėjimas, kurį organizavo Lietuvos konsulas“, - prisiminė N. Kiseliova.

Dabar ansamblio repeticijos vyksta jo narės Elenos Šilinskienės

vieno kambario bute. Aktyviai ansamblyje dalyvauja Nijolė Kiseliova, Regina Velikoborec, o vadovauja Kazimieras Kavolis. Po karantino pertraukos keletui kolektyvo narių pagaliau pavyko atvykti į Lietuvą šiemet rugpjūčio mėnesį, kai „Birutė“ dalyvavo Juodkrantėje vykusioje tradicinėje folkloro šventėje „Pūsk, vėjuži“ bei atidengiant paminklą Tilžės Akto signatarui Viktorui Gailiui Klaipėdoje. Kolektyvo nariai sakė, kad ši išvyka po ilgos pertraukos į Lietuvą davė labai daug gerų įspūdžių bei galimybę pabendrauti su senais pažįstamais.

Pasak „Birutės“ narių, labai reikia, kad Tilžėje būtų pagaliau įkurtas Martyno Mažvydo ar Vydūno kultūros centras, nes tai atgaivintų lietuvišką veiklą, labai suvienytų lietuvių kilmės asmenis.

P.S. Tenka apgailestauti, kad Rusijos Federacijos struktūros jau penkerius metus neleidžia juridiškai atnaujinti Vydūno lietuvių kultūros draugijos veiklos Tilžėje, t.y. jos iš naujo registruoti pagal pasikeitusius reikalavimus ir jos vardu veikti, jungti abiejų šalių pažangių žmonių kultūrinį bendradarbiavimą.

Algis Vaškevičius

Lazdynėliuose – vis daugiau ažuolų

2021 spalio 23 dieną tęsiant Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje (Kaliningrade) seną gražią tradiciją Lazdynėliuose surengta šešiolikos ažuoliukų sodinimo talka, kurioje dalyvavo konsulato darbuotojai ir šio krašto lietuvių kalbos mokytojų asociacijos nariai.

Yra žinoma, kad pirmasis ažuolo sodinukas čia buvo atgabentas iš Kristijono Donelaičio sodo Tolminkiemyje ir pasodintas 1896 metais balandžio 8 dieną per poeto pagarbinimo iškilmes.

1989 metų balandžio 16 dieną iš Lietuvos įvairių miestų ir vietovių apie 400 savanorių, minint Kristijono Donelaičio 275 gimimo metines, Lazdynėliuose pasodino 275 ažuoliukus. Dar 25 ažuolo sodinukai poeto garbei buvo pasodinti 2014 metais. Ažuolų skaičius Lazdynėliuose nuolat auga, tvarkoma šios vietos aplinka, čia atsirado informacinis stendas, suoliukas.

Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Karaliaučiuje informacija ir nuotrauka

Lietuvių kalbos mokytojų ir etninės kultūros pedagogų seminaras

Kranto mieste (Zelenogradske) vyko trijų dienų Karaliaučiaus srities lietuvių kalbos mokytojų ir etninės kultūros pedagogų seminaras. Seminaro programoje buvo Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Lituanistikos ir tarptautinių programų vadovės Vilmos Vilkytės-Leonavičienės paskaita, Pilkalnio (Dobrovolsko) mokyklos lietuvių kalbos mokytojos Almos Janvariovos-Balai-

kaitės tradicinių juostelių audimo meistriško pamoka.

Seminaro dalyviams labai patiko jo metu surengtas muzikos ir poilsio vakaras, taip pat ekskursija po Kuršių neriją, pasidalijimas lietuvių kalbos ugdymo patirtimi, internetinių autonominių programų ir priedų panaudojimo galimybės.

Seminaro rengėjų informacija ir nuotraukos

Kalėdų eglutė Karaliaučiuje

Kalėdų nuotaika konsulatuose Karaliaučiuje ir Tilžėje

Lietuvos Respublikos generaliniame konsulate Karaliaučiuje (Kaliningrade) Kalėdų eglutę savo rankų darbo žaislais ir karpiniais papuošė šio miesto Liudviko Rėzos vardo lituanistinės sekmadieninės mokyklos mokiniai.

Konsulatas Tilžėje kartu su konsulinės apygardos lietuvių bendruomene Kalėdinį vakarą Tilžėje surengė gruodžio 21 d. Susirinkusius pasveikino įgaliotoji ministrė, konsulato vadovė Daiva Mockuvienė.

Abiejų renginių metu lietuvių kalbos mokytojos ir konsulato darbuotojai vaikams papasakojo apie Šv. Kūčių ir Kalėdų tradicijas bei papročius. Į konsulatą susirinkę vaikai bei jaunimas vaišinosi kūčiukais, dainavo kalėdines dainas, deklamavo eiles. Kalėdų senelis palinkėjo visiems geros nuotaikos, stebuklingų ir smagių Kalėdų, sėkmingų ateinančių Naujųjų metų.

LR konsulatų informacija ir nuotraukos

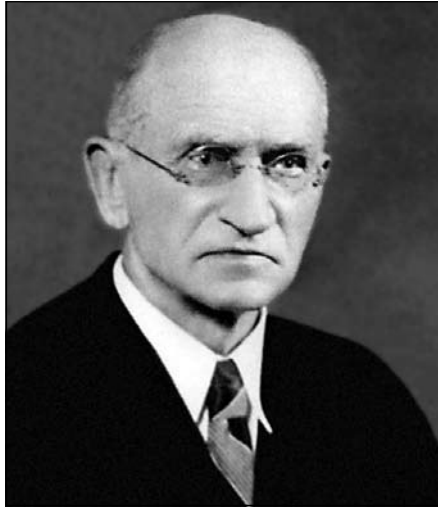
Juos reikia atminti ir pagerbti. Jokūbas Stikliorius

J. Stikliorius tikriausiai labiausiai nusipelnęs iš tų lietuvių, kurie Lietuvoje deramai neatskleisti, nepagerbti ir neįamžinti. 1928 metais jis gavo Gedimino 4-o laipsnio ordiną, tačiau to nedovanotinai per maža, ypač mūsų kartai. Po šio apdovanojimo gavimo jis atliko dar daug reikšmingų darbų. Tai patvirtina istorinės žinios, spauda ir nacių „įvertinimas“ – 1939-1940 m. J. Stikliorius kalintas kaip politinis kalinys. Naciai ir sovietai bei jų pakalikai pylė ir tebepla propogandos purvą mūsų šviesulių žeminimui. Nebijokime svetimųjų paniekos mūsų žmonėms – tai savotiškas įvertinimas ir signalas mums.

Jokūbas Stikliorius gimė prieš 150 metų, t.y. 1871 m. liepos 25 d., tuo metu vis dar lietuviškoje Ragainės apskrityje, Kaušeliuose (prie Būdvičių / dab.rus. Malomožaiskoe). Jis - Mažosios Lietuvos mokytojas, lietuviškų laikraščių leidėjas, spaustuvininkas, draugijų steigėjas; politikos, visuomenės ir kultūros veikėjas, politinis kalinys.

Devyniolikmetis moksleivis, mokydamasis Ragainės mokytojų seminarijoje 1890 m. su kitais įsteigė lietuvišką draugiją „Rambynas“. 1910 m. jis įsteigė Gumbinės lietuvių draugiją, buvo jos sekretorius, dalyvavo „Birutės“ draugijos (įkurta 1885 m. Tilžėje) veikloje. 1914–1917 m. buvo Lietuvių literatūros draugijos bibliotekos vedėjas. Su kitais J. Stikliorius leido laikraščius, „Lietuviškai vokišką savaitraštį“ (1912–1913) ir „Prūsų Lietuvos savaitraštį“ (1913–1914), įsteigė ir kurį laiką redagavo laikraštį „Prūsų lietuvių balsas“ (1919–1920 m. leista Tilžėje, 1920–1923 – Klaipėdoje).

Kaip ir dauguma vyrų jis privalejo atlikti šauktinio tarnybą Vokietijos imperijos kariuomenėje.

1916 m. Kaune redagavo Vokietijos okupacinės valdžios laikraštį „Dabartis“. 1918 m. karinę tarnybą baigė, 1920-aisiais apsigyveno Klaipėdoje, dalyvavo Prūsų lietuvininkų susivienijimo veikloje.

Tikriausiai viena iš svarbiausių jo veiklų – darbas Mažosios Lietuvos Tautinės Tarybos (1918 11–1924) sekretoriumi. Kaip sekretorius, Mažosios Lietuvos Tautinės Tarybos (Tilžės) Akto jis nepasirašė, jo pavardė nebuvo kartojama kaip signatarų, liko mažiau matoma ir primiršta. Suprantame, kad būtent sekretoriai su iniciatoriais atlikdavo pagrindinę, tarsi „nematomą“ šių darbų sumanymo ir įgyvendinimo dalį.

Jis buvo vienas „Spaudos“ draugijos (1920), „Ryto“ spaudos akcinės bendrovės (1921; 1921–1926 m. jos direktorius), Tautinio lietuvių banko (1923), spaudos leidimo bendrovės „Sargas“ (1924) Klaipėdoje steigėjų. 1922 m. su kitais J. Stikliorius Klaipėdoje įkūrė „Aukuro“ draugiją; iki 1939 03 buvo jos pirmininkas. Rūpinosi Klaipėdos konservatorijos (1923; buvo jos kuratorijos pirmininkas), Klaipėdos operos (1924) įkūrimu.

Už lietuvišką veiklą ir straipsnius apie Klaipėdos krašto politinį bei kultūrinį gyvenimą (ypač apie 1919–1923 m. laikotarpį) 1920m.

buvo kalintas Prūsijos, 1939–1940–nacių Vokietijos valdžios. Vokiečiams okupavus Klaipėdą 1939 m. atvyko į Kauną. 1940 m. Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai, su repatriantais persikėlė į Vokietijos imperiją, gyveno stovyklose, Tilžėje. Čia 1942 m. vasario 19 d. ir mirė.

2021 metais Klaipėdoje minėdami K. Donelaičio draugijos įkūrimo 100-metį, su minėjimo dalyviais, o vėliau ir Klaipėdos savivaldybės žymių žmonių, istorinių datų, įvykių įamžinimo ir gatvių pavadinimų suteikimo komisijos posėdžio metu (lapkričio 10 d. kalbėjome apie asmenybių, tarp jų ir Jokūbo Stiklioriaus atminimo įamžinimą, deramą pagarbos išraiška materialioje formoje. Jis Mažajai Lietuvai ir Lietuvių tautos teisių gynimui bei Lietuvos vienijimui ir Klaipėdos krašto ugdymui skyrė savo gyvenimą, o brandžiausius jo metus – gyvendamas Klaipėdoje.

Manome, kad J. Stikliorius nusipelnė ir atminimo lentos ant namo, kuriame gyveno, ir jo vardo suteikimo vienai iš Klaipėdos gatvių, ir įrašymo į labiausiai nusipelnusių klaipėdiečių atminimo lentą, ir platesnės monografijos, ir ne tik.

Turėtume gebėti ir spėti iki 2023 metų pradžios. Turinčius ar galinčius parengti daugiau informacijos apie šio šviesuolio veiklą, prašau pasidalinkite ja. O gal būtent vienas iš jūsų, ar jūsų padrašintas žmogus sutiktų parengti monografiją apie šią iškilę asmenybę? Prašau parašykite adresu draugija@donelaitis.info.

Gintaras Skamaročius,
Kristijono Donelaičio draugijos
pirmininkas

*Mažosios Lietuvos enciklopedijos
archyvo nuotrauka*

